

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

AVOIMET LAPSIPERHEPAL- VELUT KUOPIOSSA

TEKIJÄ/T: Ella Kosklin-Puustinen
Juha Kortelainen
Viljami Salo

Koulutusala			
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala			
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma			
Sosionomin tutkinto-ohjelma			
Työn tekijä(t)			
Ella Kosklin-Puustinen, Juha Kortelainen & Viljami Salo			
Työn nimi			
Avoimet lapsiperhepalvelut Kuopiossa			
Päiväys	12.05.2019	Sivumäärä/Liitteet	32 / 3
Ohjaaja(t)			
Anne Waldén			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t)			
Kuopion Perheentalo/ Pelastakaa Lapset Ry			
Tiivistelmä			
<p>Tässä opinnäytetyössä selvitettiin kuopiolaisten vanhempien kokemuksia avoimista lapsiperhepalveluista. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa tehtiin vuonna 2016 121 370 lastensuojeluilmoitusta. Määrä kasvoi vuoteen 2015 verrattuna 5,7%. Lasten ja nuorten laitos- ja perhehoidon kustannukset ovat avohuollon palveluihin verrattuna lähes kolminkertaiset. On siis selvää, että kehitys ei voi jatkua tällaisena tulevaisuudessa, vaan kestävämpiä ratkaisuja on kehitettävä.</p> <p>Opinnäytetyömme toimeksiantajana toimi Kuopion Perheentalo / Pelastakaa Lapset Ry, joiden kanssa yhteistyössä aloitimme suunnittelemaan laadullista tutkimusta avoimista lapsiperhepalveluista. Toteutimme opinnäytetyömme teemahaastattelun keinoin. Haastattelimme kymmenen kuopiolaista vanhempaa heidän kokemuksistaan avoimista lapsiperhepalveluista. Haastattelut nauhoitettiin ja niistä saatu materiaali litteroitiin. Litteroitu materiaali analysoitiin ja sen perusteella saimme tuloksia siitä, mikä on kuopiolaisten perheiden kokemus avoimista lapsiperhepalveluista.</p> <p>Analysoimme tutkimusaineiston käyttämällä aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Haastateltavat olivat tyytyväisiä Kuopion alueen palveluiden määrään ja kokivat hyötyvänsä avoimista lapsiperhepalveluista. Tärkeitä teemoja olivat myös vanhemmuuden tukeminen, vertaistuki ja ilmapiiri. Tiedotukseen avoimista lapsiperhepalveluista toivottiin vielä parannuksia.</p>			
Avainsanat			
Avoimet lapsiperhepalvelut, vertaistuki, osallisuus, perheiden hyvinvointi			

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Author(s) Ella Kosklin-Puustinen, Juha Kortelainen & Viljami Salo			
Title of Thesis Low threshold family services in Kuopio			
Date	May 12, 2019	Pages/Appendices	32/ 3
Supervisor(s) Anne Waldén			
Client Organisation /Partners Kuopion Perheentalo & Pelastakaa Lapset Ry			
<p>Abstract</p> <p>The meaning of our theseis was to discover the parents opinnion about the open family services at Kuopio. Ti-lastokeskus (status center) tells that there were 121 370 child welfare notifications made in 2016 in Finland. The amount rose 5,7 % from the year 2015. Child welfare facility costs are almost three times more than open services. It is sure that the developoement cannot continue like this in the future. Lighter and stronger solutions need to be invented.</p> <p>The employer / orderer of our theseis were Kuopios Perheentalo / Pelastakaa lapset Ry. In co-operation with them we started planning qvalitative research about the open child services. Our theseis was made to be qualatative research. We interviewed ten parents from Kuopio and asked their opinnions and experiences about the open family services. All the interviews were captured and the material was written down. Written down material went to analyziz and from there we got some answers about the state of open family services at Kuopio.</p> <p>We analysed the research material using contet analysis. Interviewees felt that the amount of the open family services were ok at Kuopio and felt like they had help from the services. Important themes were supporting of the family, participation, peer support and the atmosphere. They had the feelnig that informing could be better.</p>			
<p>Keywords</p> <p>Low threshold, family services, peer support, participation, family welfare</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	PERHEEN HYVINVOINTI JA LAPSIPERHEPALVELUT	6
2.1	Hyvinvointia tukevat lait	7
2.2	LAPE - hanke	9
2.3	Kuopion kaupungin lapsiperheiden hyvinvointi	10
3	AVOIMET KYNNYKSETTÖMÄT PALVELUT	12
3.1	Avoimet lapsiperhepalvelut	13
3.2	Avoimet lapsiperhepalvelut Kuopiossa	14
3.3	Palveluiden kehittäminen asiakaslähtöisesti	16
3.4	Vertaistuen ja osallisuuden merkitys lapsiperheille	17
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	19
4.1	Tutkimusmenetelmä ja kohderyhmä	20
4.2	Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä	20
4.3	Aineiston analyysi	21
4.4	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	23
5	TUTKIMUSTULOKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	26
5.1	Avoimien lapsiperhepalveluiden käyttö	26
5.2	Kokemukset avoimista lapsiperhepalveluista	26
5.3	Ilmapiirin vaikutus avoimissa lapsiperhepalveluissa	27
5.4	Avoimien lapsiperhepalveluiden kehittäminen	27
5.5	Tulosten yhteenveto	28
6	POHDINTA	30
7	ITSEARVIOINTI	31
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	32

1 JOHDANTO

Suomessa tehtiin vuonna 2016 alle 18-vuotiaista lapsista ja nuorista 121 370 lastensuojeluilmoitusta. Määrä kasvoi vuoteen 2015 verrattuna 5,7%. Lasten ja nuorten laitospalveluiden ja perhehoidon kustannukset ovat avohuollon palveluihin verrattuna lähes kolminkertaiset. Yhteiskunnan resurssien panostukset lapsiperheiden arjessa selviytymisen palveluihin, vanhemmuuden tukemiseen ja tehostettuun perhetyöhön vähentäisi korjaavan työn menoja ja tulisi yhteiskunnalle halvemmaksi. Sosiaalihuoltolain uudistuksen tarkoituksena on ollut tarjota perheille enemmän matalan kynnyksen palveluita ja vähentää lastensuojelun asiakasmääriä lastensuojelulain mukaisissa kodin ja lastenhoitopalveluissa. (Tilastokeskus 2018.)

Kuopiossa avoimia lapsiperhepalveluita järjestetään kaupungin, seurakuntien ja kolmannen sektorin toimesta. Kuopiossa lapsiperheille on järjestetty perhekahviloita, seurakunnan perhekerhoja, avoimia päiväkoteja, Perheentalon toimintaa ja muita avoimia kohtaamispaikkoja. Lapsiperheiden tukena on myös erilaisia verkkopalveluapuja, vertaistukea ja asiantuntija-apua. Avoimet lapsiperhepalvelut tukevat perheitä erilaisissa elämäntilanteissa, arjen haasteissa, kasvatuskysymyksissä ja ongelmissa. (Julkunen 2018.)

Opinnäytetyömme toimeksiantajana on Kuopion Perheentalo. Perheentaloja on Kuopiossa, Iisalmessa, Joensuussa sekä syksyllä 2019 Perheentaloja avataan Siilinjärvelle ja Varkauteen. (Varkauden kaupunki 2019;) ja Perheentalo) Perheentalon tavoitteena on tarjota ja kehittää lapsiperheille kynnyksettömiä avopalveluja, joiden tarkoituksena on ehkäistä ongelmien kehittymistä. Toiminnan ajatuksena on mahdollisimman varhainen puuttuminen, jolloin perheille tarkoitetut avopalvelut saavuttaisivat perheet juuri oikeaan aikaan. Perheentalon toiminnalla pyritään tukemaan lapsiperheiden hyvinvointia ja edistämään osallisuutta sekä tukea lapsiperheiden arjen sujumista, vanhempien jaksamista ja perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Perheentalon toiminta perustuu laajaan verkostomaiseen kumppanuuteen ja yhteistyöhön. (Perheentalo 2016.)

Aikaisemmat tutkimukset Kuopion avoimista lapsiperhepalveluista ovat käsitelleet avoimia varhaiskasvatuspalveluita varhaisen tuen ja osallisuuden viitekehyksessä sekä avoimia lapsiperhepalveluita on tutkittu Lapsiperheiden tukimaasto ja Kartta-hankkeen avulla, jonka tarkoituksena oli koota tietoa Kuopion alueen lapsiperhepalveluiden toimijoista. Myös lapsiperheiden osallisuutta on tutkittu matalan kynnyksen avoimissa kohtaamispaikoissa. (Hukkanen & Pursiainen 2015; Judin 2015; Heinström 2018; Koivisto & Niemistö 2015.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa uutta tarkempaa tietoa Kuopion Perheentalon toiminnan kehittämiseksi. Tässä opinnäytetyössä kuvataan perheiden kokemuksia palveluista ja näkemyksiä palveluiden sisällöistä ja hyödyistä. Tutkimuksen tavoitteena on saada monipuolinen kuva avointen lapsiperhepalveluiden tilanteesta, laadusta, saatavuudesta, saavutettavuudesta ja kehittämistarpeista.

2 PERHEEN HYVINVOINTI JA LAPSIPERHEPALVELUT

Väestön hyvinvointiin, toimintakykyyn ja terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunteminen, seuranta ja ennakointi ovat sosiaaliturvan, palvelujärjestelmän sekä terveys- ja yhteiskuntapolitiikan kehittämisen edellytys. (Koskinen, Lundqvist & Ristiluoma 2012.) Sosiologi Erik Allardt jaotteli hyvinvoinnin ulottuvuudet inhimillisiin perustarpeisiin having- loving-being, jotka osoittavat välttämättömät olemassalon ja kehityksen aineellisiin ja aineettomiin ehtoihin. Elinoloihin viitataan having-käsitteellä, joka viittaa elinoloihin sisältäen asumisen, toimeentulon, työllisyyden, työolot, koulutuksen ja terveyden. Loving-käsite sisältää ihmissuhteet perheen, suvun, ystävät ja paikallisyhteisöt ja osoittaa ihmissuhteiden tärkeyden. Being käsitteellä viitataan mahdollisuutta osallistua omiin ja yhteistä elämää koskeviin asioihin ja päätöksiin. (Bardy 2009.)

Hyvinvoinnin peruspilareina ovat terveys, materiaallinen hyvinvointi ja koettu hyvinvointi. Terveystila ja tyytyväisyys elämään määrittävät koettua hyvinvointia, kun aineelliset elinolot ja taloudellinen toimeentulo muodostavat materiaallisen hyvinvoinnin. Koettua hyvinvointia lisäävät myös materiaalin lisäksi laadukas asuinympäristö, ihmissuhteet, kokemus arvostuksesta ja oikeudenmukaisesta kohtelusta yhteisössään ja mielekäs tekeminen. Viime vuosikymmenten aikana suomalaisten hyvinvointi on pääsääntöisesti parantunut entisestään, mutta väestöryhmien välillä hyvinvointierot ovat kuitenkin kasvaneet. Työttömien ja vähimmäisturvan varassa elävien köyhyys on yleistynyt sekä tuloerot ovat kasvaneet. Terveystila on koulutetuilla ja hyvätuloisilla parempi kuin pienituloisilla ja vähän koulutetuilla. (Lammi-Taskula, Karvonen & Ahlström 2014, 13.)

Lapsiperheidenkin elämässä hyvinvointierot näkyvät. Enemmistö suomalaislapsista voi hyvin, mutta vaikeaa pahoinvointia on kasautunut pienelle vähemmistölle. Yhteiskunnan laatua kuvastaa joidenkin näkemysten mukaan selvimmin se, miten hyvinvointi kehittyy haavoittuvimpien väestöryhmissä. (Lammi-Taskula, Karvonen & Ahlström 2014, 13-14.) Lapsiperheissä taloudelliset haasteet, työkuormitus, vaikeudet parisuhteessa kuormittavat vanhempien jaksamista. Suorituspainotteisessa yhteiskunnassa lapsiperheiden vanhemmat keinottelevat vanhemmuuden, työn ja toimeentulon välillä. (Bardy 2009.) Usein lastensuojelun asiakkuuden taustalla on jaksamattomuus vanhempana olosta. (Lammi-Taskula, Karvonen & Ahlström 2014, 13-14.)

Perheet, joissa vanhemmat ovat työssäkäyviä ovat huolestuneita jaksamisestaan vanhempina ja kokevat aikapulaa. Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien sopimus ohjaa lasten ja heidän perheidensä hyvinvoinnin edistämistä. YK:n lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa valtiota, kuntaa, lasten vanhempia ja lasten kanssa toimivia tahoja edistämään lasten hyvinvointia. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tarkoituksena on taata lapsille oikeus hyvään elämään ja tasa-arvoon. Lapsen oikeuksien sopimuksella pyritään turvaamaan lapselle oikeus erityiseen suojeluun, hoivaan, yh-

teiskunnan voimavarojen riittävään osuuteen sekä osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaan itseään koskevaan päätöksentekoon. (Lammi-Taskula, Karvonen & Ahlström 2014, 13-14.)

Lapsen etu on ensisijainen kaikessa päätöksenteossa ja lasta tulee kuulla. Ensisijainen vastuu on lapsen vanhemmilla ja huoltajilla lapsen huolenpidosta ja kasvatuksesta. Vanhemmilla ja huoltajilla on oikeus saada tukea, ohjausta ja neuvontaa lapsen huolenpitoon ja kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä. Jos jostain syystä vanhemmat tai huoltajat eivät kykene huolehtimaan lapsensa hyvinvoinnista tulee valtion turvata lapselle hyvä hoito.

(Lammi-Taskula, Karvonen & Ahlström 2014, 13-14; YK:n lastenoikeuksien sopimus.)

2.1 Hyvinvointia tukevat lait

Lasten ja nuorten, kuten muidenkin väestöryhmien oikeuksia määrittää perustuslaki. Perustuslaki turvaa suomessa asuvien perusoikeudet; ihmisarvon loukkaamattomuuden, määrittää yksilön oikeudet ja vapaudet sekä subjektiiviset oikeudet, kuten oikeus sosiaaliturvaan ja perusopetukseen. (Perustuslaki 731/1999.) Lasten ja heidän perheidensä hyvinvointia kehystävät lastensuojelulaki (417/2007). Lastensuojelulakiin sisältyy velvoitteita ja sen tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuun ja kehitykseen. Lastensuojeluissa korostetaan ehkäisevän lastensuojelun merkitystä, joita ovat esimerkiksi päivähoidon ja opetuksen antama tuki. Kuntia veloitetaan lastensuojelulaissa huolehtimaan, että vanhemmat ja huoltajat saavat tukea. Viime vuosikymmenten aikana suomalaisen perhepolitiikan linjaukset ovat pysyneet pääpiirteittäin samoina. Perhepolitiikan tavoitteena on luoda lapsille turvallinen kasvuympäristö ja turvata lasten vanhemmille perheen perustamiseen ja lasten kasvattamiseen aineelliset ja henkiset mahdollisuudet. Painopisteinä perhepolitiikassa on ollut työn ja perheen yhteensovittaminen, lapsiperheiden toimeentulon turvaaminen, isyyden vahvistaminen ja varhainen puuttuminen tilanteeseen, jos lapset voivat huonosti. (Lammi-Taskula, Karvonen & Ahlström 2014, 14-15.)

Sosiaalihuollon lainsäädäntö muodostaa perustan sosiaalipalveluille. (Timo Toikko 2012, 9.) Sosiaalihuoltolain (L1301/2014) tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia ja osallisuutta sekä parantaa asiakkaiden sosiaalista turvallisuutta, vähentää eriarvoisuutta, turvata asiakkaille laadukkaat, riittävät ja yhdenvertaiset sosiaalipalvelut ja parantaa asiakaskeskeisyyttä, vahvistaa asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sekä edistää yhteistyötä eri toimialojen ja toimijoiden välillä. (Sosiaalihuoltolaki 2014.)

Painopiste lastensuojelussa on ollut vuosikymmeniä kriisitilanteiden hoidossa. Ennalta ehkäisevään työhön kunnilla ei ole ollut resursseja ja voimavaroja. Lastensuojelun avohuollon asiakkaiden määrä on kumminkin pienentynyt reippaasti vuodesta 2014 vuoteen 2016. Vuonna 2014 asiakkaina oli 90 000 lasta ja nuorta, kun taas luku vuonna 2016 oli 58 000. Asiakkuuksien määrän lasku on pe-

rusteltavissa sosiaalihuoltolain muutoksista. Uudistuneen sosiaalihuoltolain mukaan lastensuojelun asiakkuus ei ala lastensuojeluasian vireille tulosta, vaan vasta palvelutarpeen arvion jälkeen. Sosiaalihuoltolain uudistuksen tarkoituksena on lisätä kynnyksettömien palveluiden tarjontaa ilman lastensuojelun asiakkuutta. Kynnyksettömät palvelut ohjaavat ja antavat tukea keskinäisissä vuorovaikutussuhteissa, omien voimavarojen käytössä, kasvatuskysymyksissä sekä käytännön kotiapua arkeen. Uudistuneet lainsäädännölliset tapahtumat ovat olleet oikeansuuntaisia, koska tilastojen mukaan noin 13100 perhettä sai sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötyyppistä apua vuonna 2016. Vuodesta 2015 palveluiden käyttö lisääntyi 23 prosenttia. (Tilastokeskus 2018.)

Perhepalveluiden reformissa korostetaan ennalta ehkäisevien matalan kynnyksen palveluiden käyttöönottamista yli sektorirajojen. Palveluiden oikea-aikaisuudella pyritään antamaan perheille kohdennettuja palveluita sekä tarvittavaa tukea ja ohjausta. (Sosiaali- ja terveysministeriö.) Matalan kynnyksen palveluilla tarkoitetaan tuen hakemisen, että vastaanottamisen saamista ilman asiakkuuden muodostumista. Matalan kynnyksen palveluita ovat sosiaalihuoltolain mukainen kotipalvelu, perhetyö, tukihenkilö- ja vertaisryhmätoiminta. Matalan kynnyksen palveluiden tarkoituksena on madaltaa tuen hakemisen kynnystä ja turvata perheiden oikea-aikainen tuki. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014.)

Vuonna 2014 sosiaalihuoltolaki uudistui, jonka myötä peruspalveluita lisättiin ja korjaavia toimenpiteitä vähennettiin. Uudistuksen tarkoituksena oli lisätä asiakkaiden yhdenvertaisuutta sekä madaltaa asiakkaiden kynnystä saada tukea. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014.) Stenvall ja Virtanen toteavat, että painopisteen siirtyminen ennalta ehkäiseviin palveluihin tuo säästöjä tai vähentää korjaavien toimenpiteiden kustannuksia. Edut painopisteen siirtymisen ehkäiseviin palveluihin saattaa näkyä välittömästi tai vasta tulevaisuudessa. (Stenvall ja Virtanen 2012, 47-52.)

Lapsiperhepalveluita ohjaa perustuslaissa määritetty sosiaalihuoltolaki. Muita ohjaavia lakeja ovat lastensuojelulaki sekä useat muut lainsäädännöt välillisesti. Sosiaalihuoltolaissa Luvuissa 1-7 määritetään seuraavasti. Kohdassa §1 määritetään lain tarkoitus, lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta, vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta, turvata yhdenvertaisin perusten tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet, edistää asiakaskeskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa ja parantaa yhteistyötä sosiaalihuollon ja kunnan eri toimialojen sekä muiden toimijoiden välillä tavoitteiden toteutumiseksi (Laki sosiaalihuollosta, 2014 §1.)

Laisa tarkoitetaan sosiaalipalveluilla kunnallisia sosiaalipalveluja ja niihin sisältyviä tukipalveluja, sekä muita toimia, joilla sosiaalihuollon ammattihenkilöt ja muu asiakastyöhön osallistuva henkilöstö edistävät ja ylläpitävät yksilön, perheen ja yhteisön toimintakykyä, sosiaalista hyvinvointia ja

turvallisuutta ja osallisuutta (Laki sosiaalihuollosta, 2014 §3.) Kunnan asukkaiden saatavissa on oltava sosiaalihuollon neuvontaa ja ohjausta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä lasten, nuorten sekä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden neuvontaan ja ohjaukseen (Laki sosiaalihuollosta, 2014 §6.)

Lapsille, nuorille ja lapsiperheille tarkoitettuja palveluja annettaessa ja niitä kehittäessä on huolehdittava siitä, että näiden palvelujen avulla tuetaan vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lasten kasvatuksessa ja saadaan selville lasten, nuorten ja lapsiperheiden erityisen tuen tarve. Tarvittaessa on järjestettävä erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa (Laki sosiaalihuollosta, 2014 §10.)

Tuen tarpeisiin vastattavia sosiaalipalveluita tulee järjestää sen sisältöisenä ja siinä laajuudessa kuin tässä tai muussa laissa säädetään. Näitä palveluita ovat, sosiaalityö, sosiaali-ohjaus, sosiaalinen kuntoutus, perhetyö, kotipalvelu, kotihoito, asumispalvelut, laitospalvelut, liikkumista tukevat palvelut, päihdetyö, mielenterveystyö, kasvatus- ja perheneuvonta, lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvonta, omaistaan tai lähteistään hoitavan henkilön vapaa ja muita §11 mukaisiin tarpeisiin vastaavia asiakkaan hyvinvoinnille välttämättömiä sosiaalipalveluja (Laki sosiaalihuollosta, 2014 §14.)

Perhetyöstä määritetään seuraavasti kohdassa §18. Perhetyöllä tarkoitetaan hyvinvoinnin tukemista sosiaali-ohjauksella ja muualla tarvittavalla avulla tilanteissa, joissa asiakas ja hänen perheensä tai asiakkaan hoidosta vastaava henkilö, tarvitsevat tukea ja ohjausta omien voimavarojen vahvistamiseksi ja keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseksi (Laki sosiaalihuollosta, 2014 §18.) Kuten huomaamme, Suomessa kaikki sosiaalipalvelut ovat erittäin lakisääteisiä ja ne on kirjoitettu Suomen perustuslakiin. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa sosiaalipolitiikasta ja valmistelee sitä koskevat lainsäädännöt. Eli palvelut kuuluvat kaikille tasapuolisesti ja esimerkiksi varallisuus tai muu tekijä, ei saisi vaikuttaa palveluiden saatavuuteen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2018.)

Lastensuojelu on keskeisessä roolissa, kun puhutaan avoimista lapsiperhepalveluista ennaltaehkäisevänä tekijänä. Pyrkimys on tietysti se, että lastensuojelun palvelut olisivat viimeinen vaihtoehto. Lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (Laki lastensuojelusta, 2007 §1.) Lastensuojelu palveluita voidaan tarjota erityislainsäädännön perusteella. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2018.)

2.2 LAPE - hanke

LAPE eli, lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma aloitettiin vuodesta 2015 ja se jatkuu edelleen. Vuosina 2015-2018 se oli osana silloisen pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmaa. LAPE työ jat-

kuu myös vuonna 2019. Muutosohjelman tavoitteina ovat nykyistä lapsi- ja perhelähtöisemmät, vaikuttavammat, kustannustehokkaammat ja paremmin yhteen sovitettut palvelut. Myöskin toimintakulttuuria pyritään uudistamaan (lapepohjoissavo 2018.) *”Lapsi- ja perhepalveluita uudistetaan, jotta jokaisella lapsella ja perheellä on mahdollisuus elää hyvää arkea ja saada tarvitsemaansa tukea, riippumatta missä asuu tai minkä tahon kanssa asioi”* kertoo LAPE:n muutosagentti Minna Rytönen. Käydessämme LAPE hankkeen pääkohtia läpi, huomasimme paljon yhtäläisyyksiä hankkeen tavoitteissa ja haastateltavien kertomuksissa. Varsinkin palveluiden yhteen sovittaminen nousi esille, nykyiset palvelut ovat hyvin hajanaisesti saatavilla. Heikko tai vaikea saatavuus taa vähentää itse palveluiden käyttöä. (Rytönen 2018.)

Lapsi- ja perhepalveluita uudistetaan juuri sen takia, jotta jokaisella lapsella ja perheellä olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet elää hyvää arkea ja saada itselleen sopivaa tukea riippumatta asuinpaikasta ja asiointi kohteesta. Pääkohtina ovat erityisesti lapsen etu ja vanhemmuuden sekä eronneiden perheiden tukeminen. (Rytönen 2018.) LAPE-hankkeen tuloksina on tunnistettu hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja, joita on sitten koottu osaksi perhekeskustoimintamallia. Eli mallia, jossa kaikki palvelut pyrittäisiin keskittämään maakunnittain. Tarvittavaa osaamista on lisätty ja menetelmäosaajia koulutettu. Uusia sopivampia työmuotoja ja malleja kehitetty vastaamaan paremmin erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun tarvetta. (Rytönen 2018.)

LAPE-hanke on laaja ja kokonaisvaltainen kokonaisuus, jota tehdään koko maan alueella. Paikallisesti Kuopiossa lasta, nuorta ja hänen perhettään pyritään tukemaan ensisijaisesti omaan kotiin. Tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat päivähoito, neuvola, koulu ja nuorisotyö. Tarvittaessa lastensuojelutyötä tehdään yhteistyössä perheen ja lähiverkoston sekä viranomaisten kanssa. (Kuopion kaupunki, 2018.)

Lapsiperhepalveluita on mahdollista saada ennaltaehkäisevänä sekä lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Ennaltaehkäiseviä palveluita ovat kotipalvelu, ennaltaehkäisevä perhetyö ja aloitustiimi. Avohuollon tukitoimena taas voidaan toteuttaa tehostettua perhetyötä tarvittavassa määrin. (Kuopion kaupunki, 2018.)

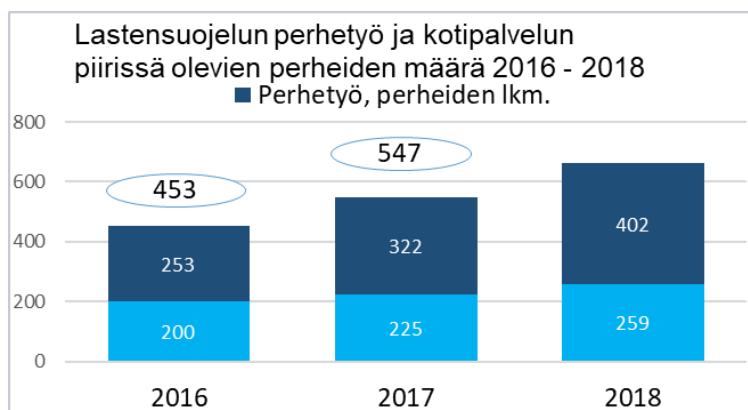
2.3 Kuopion kaupungin lapsiperheiden hyvinvointi

Vuoden 2019 Kuopion kaupungin hyvinvointikertomuksen vuosiraportissa selvisi, että lastensuojeluilmoitusten määrä väheni 8%:lla edelliseen vuoteen verrattuna ja ne kohdistuivat harvempaan lapseen. Lastensuojelun perhetyön ja kotipalvelun piirissä olevien perheiden (vuonna 2018 661 perhettä ja vuonna 2017 547 perhettä) ja kotikäyntien (vuonna 2018 6700 käyntiä ja vuonna 2017 4700 käyntiä) määrä kasvoi. Vuotena 2018 huostaanotoista päätyi 53, kun taas vuonna 2017 47. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia oli vuonna 2018 514 lasta ja vuonna 2017 508 lasta. 1084 lasta on lastensuojelun avo- ja jälkihuoltopiirissä (vuonna 2017 1388 lasta). Varhaisen tuen merkitys on vahvistunut, koska perheistä 55% oli sosiaalihuoltolain olevissa palveluissa ja 45% lastensuoje-

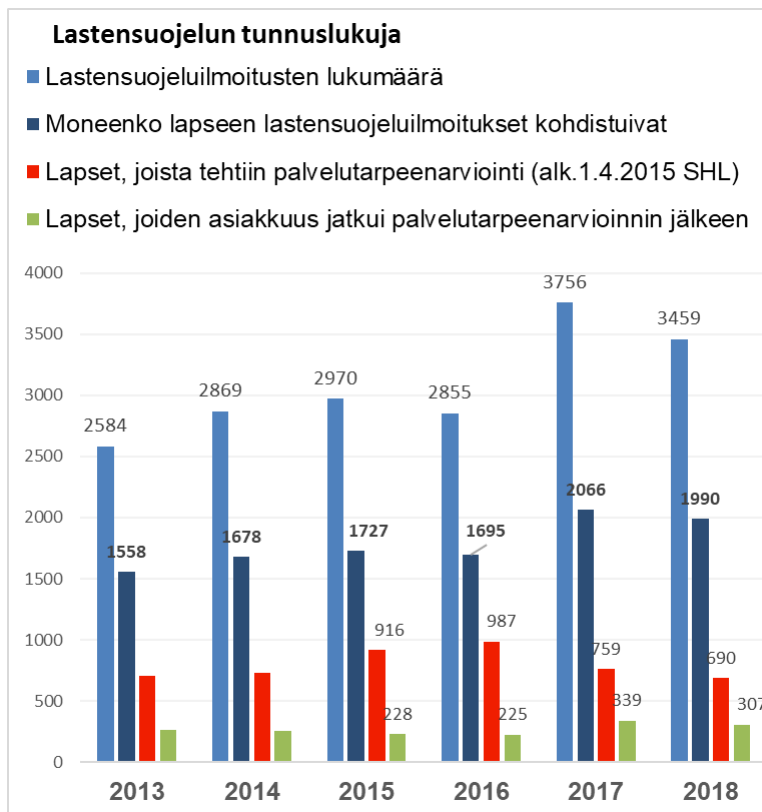
lun. Merkittävimmät syyt lastensuojeluilmoituksiin ovat väkivaltaisuus, lapsen tai vanhempien päih- teiden käyttö ja psyykkiset ongelmat. (Kuopion kaupungin hyvinvointikertomus 2019.)

Kuopion kaupunki on mukana LAPE-kärkihankkeessa, jonka tavoitteina ovat toimintakulttuurin uu- distaminen sekä vaikuttavammat, kustannustehokkaammat, lapsi- ja perhelähtöisemmät ja yhteen sovitettummat palvelut. Lastensuojelun palveluiden kehittämisessä Kuopion kaupungilla on ollut tässä hankkeessa erityinen osatoteuttajavastuu. Kuopion kaupungilla oli tavoitteena siirtää paino- piste varhaiseen tukeen ja sen tavoittelemisen edistyi. (Kuopion kaupunki 2018.) Perhetyön ja ko- tipalvelun piirissä olevien perheiden määrää on lisätty. Paikallinen Lape-työryhmä on edistänyt lap- siperhepalveluiden yhteensovittamista ja sitä pilotoidaan vuonna 2019. Lisäksi mittaria 3X10D huo- len tunnistamiseksi on pilotoitu. Toimintaa ja yhteistyötä on edistetty Perheentalossa. (Kuopion kaupungin hyvinvointikertomus 2019.)

Kuopion hyvinvointitavoitteina on lisätä vuosille 2019-2021 lapsiperheiden varhaista ja avohuollon tukea huomioiden maahanmuuttajalapsiperheet. Tavoitteina on myös edistää suunnitelmallista yh- teistyötä terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, sosiaalitoimen ja koulun välillä. (Kuopion kaupun- gin hyvinvointikertomus 2019.)

KUVA 1. Lastensuojelun perhetyön ja kotipalvelun piirissä olevat perheet v.2016-2018. (Kuopion kaupungin hyvinvointikertomus, 2019.)

KUVA 2. Lastensuojelun tunnuslukuja. (Kuopion kaupungin hyvinvointikertomus, 2019.)

3 AVOIMET KYNNYKSETTÖMÄT PALVELUT

Käytännössä kynnyksettömiä palveluita määrittävät asiakaskunta ja toiminnan sisältö, vaikka määritelmä onkin monimerkityksellinen. Palveluiden kynnyksettömyydestä kertovat asiakkaiden palveluun hakeutumisen aktiivisuus ja kokemukset. Matalan kynnyksen palveluiden käsitettä ei voida määritellä absoluuttisilla kriteereillä, vaan sen käsite on suhteellinen. Palveluihin pääsyn kynnyksinä voivat olla menettelyt hoitoon pääsyyn, korkeat tavoitteet hoidosta, leimautumisen pelko, valvonta tai päihitteettömyys. Useimmiten kynnyksettömiä palveluita on tarjottu nuorille, jotka jääneet opiskelun ja työelämän ulkopuolelle (etsivä nuorisotyö), ikääntyneille, jotka kokevat yksinäisyyttä ja turvattomuutta (päivätoiminta), lapsiperheille, jotka tarvitsevat tukea eri kehitysvaiheissa (esim. perhekahvilat), päihde- ja mielenterveysongelmallisille (varhainen puuttuminen), maahanmuuttajille, tukea integroitumiseen (esimerkiksi Suomen kielen harjoittelun kerhot) ja pitkäaikaissairaille (eri pitkäaikaissairauksien järjestöt järjestävät mm. vertaistoimintaa). (Leeman ja Hämäläinen 2015.)

Palveluiden saatavuudella, saavutettavuudella, osallistavilla menetelmillä ja palveluiden kynnyksettömyydellä voidaan edistää sosiaalista osallisuutta. Estettä palveluihin hakeutumisessa tai pääsyssä kuvataan kynnyksellä. (Leeman ja Hämäläinen 2016.) Asiakkaat, jotka ovat jääneet palvelujärjestelmän ulkopuolelle pyritään saavuttamaan heidät kynnyksettömillä palveluilla. Tavoite kynnykset-

tömillä palveluilla on, että kynnys palveluihin hakeutumisella olisi mahdollisimman alhainen. Matalan kynnyksen palveluihin hakeutumisessa asiakkaalta vaadittavia edellytyksiä on madallettu. (Leeman ja Hämäläinen 2015.)

Ensimmäisiä kynnyksettömiä palveluita olivat päiväkeskus- ja yökahvilatyypiset palveluyksiköt sekä ensisuoajat. Kynnyksettömät palvelut vakiintuivat Suomeen 1990-luvulla ja taloudellisella lamalla oli suuri merkitys palveluiden kehittämiseen. Laman seurauksena ihmisten yhteisöllisyyden ja avuntarve kasvoi sekä lama lisäsi ihmisten monenlaisia vaikeuksia ja köyhyyttä. 1990-luvun lama aiheutti hyvinvointivaltion kriisin ja sen seurauksena kasvatti kolmannen sektorin toimintaa. Julkisten resurssien niukkuus nostatti erityispalveluiden tarvetta kolmannelle sektorille ja vapaaehtois-toimijoilla ja samalla laajensivat kynnyksettömien palveluiden tarvetta. Tällä hetkellä kynnyksettömät palvelut tarjoavat laajoja palveluita erilaisille kohderyhmille. Kynnyksettömiä palveluita ovat esimerkiksi lapsiperheiden perhetupatoiminta, etnisten ryhmien kuntouttava toiminta, kehitys- ja aistivammaisten toimintoja, ikäihmisten päivätoiminta tai sairastuneille kuntouttava toiminta. (Leeman ja Hämäläinen 2015.)

Perhepalveluiden reformissa korostetaan ennalta ehkäisevien matalan kynnyksen palveluiden käyttöönottamista yli sektorirajojen. Palveluiden oikea-aikaisuudella pyritään antamaan perheille kohdennettuja palveluita sekä tarvittavaa tukea ja ohjausta. (Pelkonen ja Hastrup). Matalan kynnyksen palveluilla tarkoitetaan tuen hakemisen, että vastaanottamisen saamista ilman asiakkuuden muodostumista. Matalan kynnyksen palveluita ovat sosiaalihuoltolain mukainen kotipalvelu, perhetyö, tukihenkilö- ja vertaisryhmätoiminta. Matalan kynnyksen palveluiden tarkoituksena on madallata tuen hakemisen kynnyksiä ja turvata perheiden oikea-aikainen tuki. (STM 2014.)

Vuonna 2014 sosiaalihuoltolaki uudistui, jonka myötä peruspalveluita lisättiin ja korjaavia toimenpiteitä vähennettiin. Uudistuksen tarkoituksena oli lisätä asiakkaiden yhdenvertaisuutta sekä madallata asiakkaiden kynnyksiä saada tukea. (STM 2014.) Stenvall ja Virtanen toteavat, että painopisteen siirtyminen ennalta ehkäiseviin palveluihin tuo säästöjä tai vähentää korjaavien toimenpiteiden kustannuksia. Edut painopisteen siirtymisen ehkäiseviin palveluihin saattaa näkyä välittömästi tai vasta tulevaisuudessa. (Stenvall ja Virtanen 2012, 47-52.)

3.1 Avoimet lapsiperhepalvelut

Lainsäädäntö velvoittaa järjestämään palveluita, jotka tukevat vanhempia kasvatustehtävässään ja huomioivat lasten tarpeet ja toivomukset edistäen lasten tasapainoista kasvua ja kehitystä. (Sosiaalihuoltolaki 2014.) Kunnat voivat järjestää palveluitaan haluamallaan tavalla, joko tuottaa palveluita itse, yhteistyössä muiden kuntien kanssa tai ostopalveluina muilta kunnilta, yksityisiltä palveluntuottajilta tai järjestöiltä. Avointen lapsiperhepalveluiden tavoitteena on tuottaa lapsille ohjattua

toimintaa, tarjota vanhemmille vertaistukea ja tuoda iloa ja rutiineja lapsiperhearkeen. Avoimia lapsiperhepalveluita voidaan järjestää kunnan, seurakunnan ja kolmannen sektorin toimesta. Kuntia veloitetaan tuottamaan lakisääteisiä sosiaali- ja terveystalvaeluja kuntalaisilleen. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä ja Virtanen 2012, 62.) Avoimia lapsiperhepalveluita ovat ympäri Suomen toimivat MLL:n perhekahvilat (450 perhekahvilaa), iltaperhekahvilat, perhekerhot, avoimet päiväkodit, päiväkerhot, vauvakerhot ja musakerhot. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.) Kaikille avoimille palveluille on yhteistä niiden maksuttomuus eikä ne vaadi ennakkoilmoittautumista. Kaikkien avointen lapsiperhepalveluiden tavoite on tukea lapsiperheiden arkea, perheen hyvinvointia, yhteisöllisyyttä, verkostoitumista muihin perheisiin sekä vahvistaa perheiden osallisuutta. Yhteisöllisyyttä ja sosiaalisuutta tukevat toiminnalliset tapaamiset ja mahdollisuus verkostoitumiseen. Osallisuutta vahvistaa perheiden mahdollisuudet osallistua avointen palveluiden toiminnan suunnitteluun. Avoimet lapsiperhepalvelut lisäävät perheiden hyvinvointia vertaistuen, yhteisöllisyyden ja osallisuuden keinoin. (Rautio 2016, 131.)

3.2 Avoimet lapsiperhepalvelut Kuopiossa

Lapsiperheille suunnattuja avoimia kohtaamispaikkoja Kuopiossa ovat Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahvilat, seurakunnan perhekerhot, avoimet päiväkodit, Perheentalo ja muut avoimet kohtaamispaikat. Perheille on tarjolla myös erilaisia verkkopalveluapuja, vertaistukea sekä asiantuntija-apua. Palvelut on suunnattu perheiden tueksi erilaisiin elämäntilanteisiin, arjen haasteisiin ja ongelmiin. (Julkunen, 2018.)

Kuopion Perheentalo toimii avoimena lapsiperhepalveluna, joka on suunnattu perheiden yhteiseksi kohtaamispaikaksi. (Savon Vammaisasuntosäätiö b.) Kuopion Perheentalon toiminta on käynnistynyt vuonna 2016 kaksivuotisella hankkeella yhdessä Pelastakaa Lapset ry:n, Savon Vammaisasuntosäätiön ja Vammaisten Lasten ja nuorten säätiön kanssa. Pohjois-Savon LAPE-hankkeen kehittämisen yhtenä painopistealueena on Perheentalo ja se on yksi toimijoista perhekeskustoimintamallissa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018.) Perheentalon toiminnassa huomioidaan myös erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden tarpeet. Perheentalon toimintaympäristössä on huomioitu erilaiset erityistarpeet erilaisin kuvamateriaalein ja selkokielellä. Toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa lapset ja perheet ovat mukana ja he arvioivat sitä sekä vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien lasten osallisuuden toteutuminen huomioidaan.

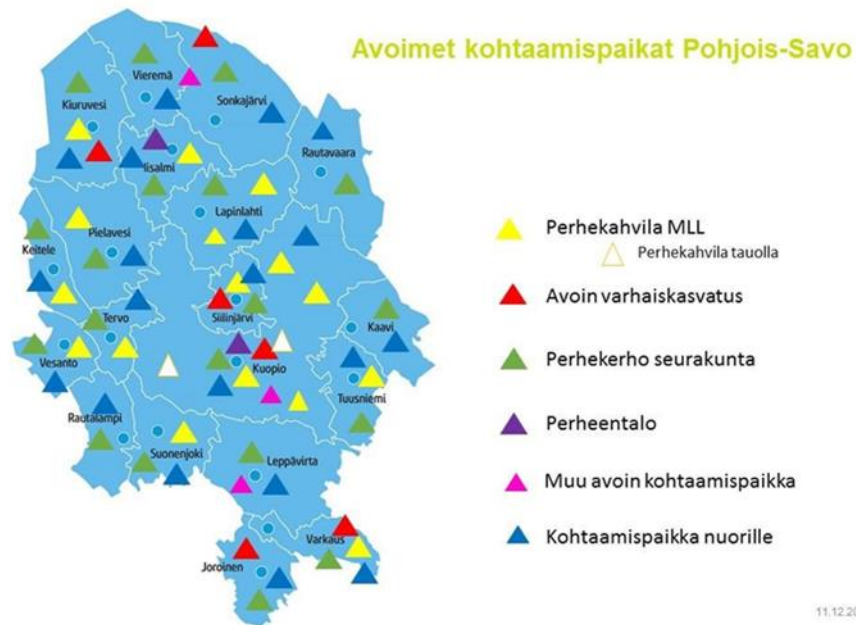
Vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden on helppo tulla mukaan Perheentalojen toimintaan, koska toimintaympäristöjen rakentamisessa on huomioitu erilaiset erityistarpeet ja toiminnasta viestitään selkeästi, esimerkiksi kuvamateriaalin ja selkokielen avulla. Lapset ja perheet ovat mukana toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Toiminnassa huomioidaan vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien lasten osallisuuden toteutuminen, esimerkiksi ryhmätoiminnot on suunniteltu vastaamaan heidän tarpeisiinsa. (Savon Vammaisasuntosäätiö a.)

Perheentalon toiminnan tarkoituksena on edistää ja tukea lapsiperheiden arkea, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Kuopion Perheentaloon on esteetön pääsy ja heidän toiminnassaan huomioidaan myös erityislasten tarpeet. Kuopion Perheentalolla perheiden on mahdollista tavata muita perheitä, pelata, askarrella, leikkiä, hoitaa vauvaa sekä syödä eväitä. Perheentalon ohjaajat ja vapaaehtoiset ovat vanhempien apuna ja tukena lasten hoidossa sekä heidän kanssaan on myös mahdollista keskustella vanhemmuuteen liittyvistä aiheista ja saada palveluohjausta. (Kuopion Perheentalo 2019.) Perheentalolla yhteistyöverkoston toimijat järjestävät toimintaa ja tapahtumia lapsiperheille. Perheentalot toimivat Kuopiossa, Joensuussa, Iisalmessa ja loppuvuodesta 2019 avataan uudet Perheentalot myös Siilinjärvelle ja Varkauteen. Perheentaloja hallinnoivat eri paikkakunnilla eri kolmannen sektorin tahot. (Kuopion Perheentalo 2019.)

Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahvilat ovat ympäri suomen avoinna 1-2 kertaa viikossa ja ne kokoontuvat erilaisissa kerhotiloissa, kuten neuvoloissa, leikkipuistoissa tai päiväkodeissa. Perhekahvilat tukevat vanhempia tutustumaan samassa elämäntilanteessa oleviin vanhempiin, tarjoaa vanhemmille mukavaa tekemistä, juttukaveria ja lapset saavat ikäistään leikkiseuraa. Useissa perhekahviloissa järjestetään retkiä, musiikki- ja jumppahetkiä sekä leikkituokioita. Perhekahviloiden kävijöitä osallistetaan suunnittelemaan perhekahviloiden toimintaa ja ne toimivat suurimmaksi osaksi vapaaehtoistoimin sekä toisinaan keskusteluita voi olla pitämässä asiantuntija. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018.)

Kuopion avoin varhaiskasvatustoiminta on tarkoitettu päivähoitoikäisille lapsille, jotka ovat kotihoidossa. Toiminta on maksutonta ja sen on osa kunnallista päivähoitoa. Avoimessa varhaiskasvatuksessa perheet voivat viettää aikaa toisten perheiden kanssa ja lapset ja vanhemmat voivat yhdessä leikkiä. Kuopiossa avointa varhaiskasvatustoimintaa on Toukolan päiväkodissa, Kallaveden kirkossa, Neulamäen nuorisotilalla, Maljapuron päiväkodissa, Puistokartanolla, Männistön nuorisotalolla, Jönköpingin päiväkodissa, Petosen seurakuntatalolla ja nuorisotalolla ja Pirtinkaarella. (Kuopion kaupunki b.)

Kuopion seurakunta järjestää perhekerhoa, joka on suunnattu kaikenikäisille lapsille. Perhekerhossa on mahdollisuus tutustua toisiin lapsiin ja vanhempiin. Lapset voivat tulla perhekerhoon yhdessä tulla äidin, isän, hoitajan ja isovanhempien kanssa. Perhekerho on maksuton ja ei vaadi ennakoon ilmoittautumista. Perhekerhoissa lapset ja aikuiset voivat tavata toisiaan, viihtyä yhdessä ja oppia asioita elämän eri alueilta. Perhekerhoon voi tulla milloin itselle sopii, sinne ei tarvitse ilmoittautua. Kuopion seurakunnan perhekerho on tauolla kesällä, mutta aloittaa toimintansa syyskuun alussa. Kuopion seurakunta järjestää perhokerhon lisäksi vauvakerhoja, jotka ovat tarkoitettu alle 1-vuotiaille lapsille ja heidän sisaruksilleen. (Kuopion ev.lut. seurakunnat.)

KUVA 1. Avoimet kohtaamispaikat Pohjois-Savo (Julkunen, 2018.)

3.3 Palveluiden kehittäminen asiakaslähtöisesti

Palveluiden uudistamisessa ja kehittämisessä korostetaan nykyisin palveluiden käyttäjien roolia. Kansalaisten asema vaikuttajina on noussut varsinkin yhteiskuntatieteellisissä keskusteluissa kulu- neiden vuosikymmenten aikana ja suomalaisessa sosiaalipolitiikassa korostetaan entistä enemmän aktiivista kansalaisuutta. (Stenvall ja Virtanen 2012, 142-143.) Kuitenkaan palveluiden käyttäjän rooli ei ole yksiselitteinen, kun halutaan tarkastella heidän asemaa juridisena kysymyksenä, hallin- totoimenpiteiden kohteina tai palveluiden käyttäjinä. Lait ja säädökset ohjaavat ja turvaavat asiak- kaiden asemaa sosiaali- ja terveyspalveluissa. Oikeudellisella sääntelyllä pyritään varmistamaan asi- akkaiden hyvä kohtelu. Hallinnolliset käytännöt toimivat perustana sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkuuksissa, jonka tarkoituksena arvioida asiakkuuksien toteutumista. 2010-luvulle tultaessa asiakkaan merkitys kuluttajana sosiaali- ja terveydenhuollossa on kasvanut. Palveluiden käyttäjien asema kuluttajina on vahvistunut palvelutuotannon monipuolistumisella. (Stenvall ja Virtanen 2012, 146-148)

Sosiaali- ja terveysalalla asiakaslähtöisyys voidaan nähdä arvoperustana toiminnalle, jonka tarkoituksena on kohdata asiakas ihmisarvoisena yksilönä. Keskeisenä periaatteena asiakaslähtöisyydessä on, ettei palveluita järjestetä vain organisaation tarpeista lähtien, vaan asiakkaan tarpeiden mukaan mahdollisimman toimiviksi. Asiakaslähtöisen toiminnan tulisi alkaa asiakkaan näkemyksistä, kysymyksistä sekä vastavuorisuudesta. Vastavuorisuus edellyttää palvelutarjoajalta ja asiakkaalta vuoropuhelua ja yhteisymmärrystä palvelumahdollisuuksien tyydyttämiseksi parhaalla mahdollisella tavalla huomioiden kustannustehokkuuden. Ajatus asiakassuhteiden jatkuvuudesta sisältyy asiakaslähtöiseen toimintaan, joka edellyttää asiakkaan ja palvelutarjoajan yhteisymmärrystä. Yhteisymmärrykseen sisältyy palvelutarjoajan asiakasymmärrys, joka käsittää tiedon asiakkaista, heidän tarpeistaan ja tiedon hyödyntämisen palveluiden kehittämiseksi. Jatkumona asiakasymmärrykselle pidetään palveluymmärrystä, jonka tarkoituksena on tuottaa asiakkaan tiedon ja käsityksen pohjalta olevista palvelumahdollisuuksista parhain mahdollinen palvelu. Asiakaskeskeisyyden seuraavana vaiheena nähdään asiakaslähtöisyys, jolloin asiakas itse osallistuu palvelutoiminnan suunnitteluun eikä ole vain kehittämisen kohteena. Virtasen, Suonheimon, Lamminmäen, Ahon ja Suokkaan mukaan asiakaskeskeinen toiminta on vasta asiakaslähtöistä silloin, kun se toteutuu asiakkaan kanssa eikä vain asiakasta varten. Sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttäjien näkeminen resurssina tekee heistä toimijoita. Asiakaslähtöisessä toiminnassa asiakas on toimija eli subjekti eikä toimenpiteiden kohde, objekti. Toimijan roolissa oleminen tuo ajatuksen asiakkaan vastuusta omasta hyvinvoinnistaan ja lisää asiakkaan voimaantumisen tunnetta. (Virtanen, Suonheimo, Lamminmäki, Ahonen ja Suokas 2011, 18-19.)

Palveluiden kehittäminen asiakaslähtöisesti tulisi rakentua asiakkuuden johtamisella. Asiakkuuden johtamisella pyrittäisiin tunnistamaan organisaatiossa asiakkuus, ymmärtää kokonaisuus asiakas-tarpeissa sekä tuottamaan palveluita niin, että ne olisivat tarkoituksenmukaisia, laadultaan hyviä ja käytettäviä. (Stenvall ja Virtanen 2012, 154.) Palveluja käytettäviä asiakkaita pystytään osallistamaan vuorovaikutuksen avulla palveluiden kehittämiseen. Palveluiden uudistaminen ja kehittäminen asiakaslähtöisesti edellyttää organisaatiolta uuden tiedon jakamisen menettelyä ja avointa viestintää. Asiakkaita tulee aktiivisesti motivoida mielipiteidensä antoon palveluiden kehittämiseksi. (Stenvall ja Virtanen 2012, 163-165.) Palveluiden kehittämisessä tärkeässä roolissa on osallisuus ja vertaistuki.

3.4 Vertaistuen ja osallisuuden merkitys lapsiperheille

Sosiaalialan palveluiden ammatityön rinnalla toimii vertaistuki, joka antaa tukea tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin sekä jaetaan samankaltaisessa tilanteessa olevien kokemuksia. Vertaistoiminta pohjautuu omaa elämäkokemukseen, elämäntaitoihin ja persoonallisuuteen. Vertaistuen määrittelyyn kuuluvat monenlaiset ryhmät, niin internetin keskusteluryhmistä ammattilaisten ohjaamiin ryhmiin asti. Vertaistuki on vapaaehtoinen huolenpidon ja hoivan muoto, jolla pyritään vastavuo-

roisesti tukemaan säännöllisillä tapaamisilla ryhmän jäseniä. Vertaistuen ryhmän jäsenet ovat keskenään tasavertaisia ja toimivat ryhmässä niin tukijoina että tuettavina.

Vertaistuki pohjautuu ihmisten väliseen tasa-arvoon, solidaarisuuteen, ymmärretyksi ja kuulluksi tulemiseen, ihmisten kohtaamiseen ja tukemiseen samankaltaisten elämäkokemusten ja elämäntilanteiden läpi käyneiden ihmisten välillä. Vertaistuki voi vaikuttaa terapeuttisesti osallistujiin. Vertaistuen toteuttaminen voi tapahtua monella tavalla, mutta keskeinen tapa on kertoa ja vaihtaa kokemuksia ryhmässä. Olennaista vertaistuessa on aktiivinen kuuntelu ja joissakin vertaistukimuodoissa tuetaan tunteiden avoimeen näyttämiseen. Vertaistuki on tärkeää arjessa selviytymisen ja jaksamisen kannalta. (Harju 2010,13.)

Maaret Vuorenmaan (2017, 3) mukaan osallisuus tarkoittaa vastuun ottamista seurauksista, vaikuttamista asioihin sekä kuulumista johonkin. Osallisuutta voidaan pitää oleellisena asiana yksilön hyvinvoinnin ja terveyden kannalta sekä syrjäytymisen ehkäisijänä. Osallisuus toteutuu kolmessa eri vaiheessa: yksilön omassa elämässä, yhteiskunnassa sekä yhteisiin asioihin vaikuttamisessa. Osallisuuden tulisi toteutua palveluissa. Perheillä pitää olla mahdollisuus saada tietoa heitä koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista. Perheiden näkemyksiä tulisi kuunnella ja ottaa perheiden toiveet huomioon. Perheiden osallisuus pitää huomioida palvelujen kehittämisessä, jotta tiedetään, mitä perheet ja lapset tarvitsevat. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, 2019.)

Kuopion Perheentalon perusajatuksena on lasten ja perheiden osallisuus. Osallisuus on lapsen oikeus, jota toteutetaan toiminnan kaikissa vaiheissa. Kuopion Perheentalolla lasten osallisuus toiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun toteutuu arjen leikkien valinnassa mutta myös erilaisissa suunnittelupäivissä. Lapsilla ja aikuisilla on mahdollisuus antaa palautetta ja ideoita mm. palautelaatikon ja osallisuuspuun avulla (kuvalliset palautelomakkeet, piirtäminen & kirjoittaminen osallisuuspuuhun). Lapset ja perheet voivat osallistua myös Perheraatiin, joka järjestetään 1-2krt vuodessa. Perheraadissa arvioidaan tiettyjä toimintoja tai aihe-alueita ja luodaan yhdessä uusia ideoita toimintaan ja lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Lapsen osallisuuden tukeminen lähtee aikuisten asenteista osallisuutta ja lasta kohtaan. Perheentalolla lapset nähdään aktiivisina toimijoina, joilla on annettavaa yhteisen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Lapsen toiveita, tarpeita ja ajatuksia pidetään tärkeinä. Perheentalon työntekijöillä on halu ottaa lasten mielipiteet huomioon ja kuunnella lasta (Savon vammaisasumissätiö.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa Kuopion alueella toimivien avoimien lapsiperhepalveluiden käyttäjiltä palveluiden käytöstä. Tarkoituksenamme oli selvittää perheiden omia kokemuksia, tietämystä sekä kehitysehdotuksia koskien avoimia lapsiperhepalveluita.

Tutkimuskysymyksemme ovat

1. Millaisia kokemuksia perheillä on lapsiperhepalveluista?
2. Kuinka nykyisiä lapsiperhepalveluja tulisi kehittää?

Tässä kappaleessa kerromme tutkimuksen toteuttamisesta. Aloitamme kuvailemalla laadullista tutkimusmenetelmää sekä kohderyhmää. Seuraavaksi esittelemme teemahaastattelun ja sisällönanalyysin, jonka avulla aineisto on analysoitu. Lopuksi arvioimme tutkimuksen eettisyyttä sekä luotavuutta.

Teimme teemahaastattelun lisäksi myös Webropol-kyselyn nettiin ja mainostimme sitä Kuopion Perheentalolla yhtenä vaihtoehtona haastattelun ohella. Halusimme luoda kaikille mahdollisuuden osallistua tutkimukseemme, jopa ne joilla ei ollut aikaa tulla haastatteluun. Kyselyyn tuli vastauksia alle 10, mutta sitä oltiin käyty katsomassa yli 200 kertaa. Kehityskohtana selkeästi oli kyselyn mainostaminen. Olisimme voineet täyttää Webropol-kyselyn jokaiselta haastateltavalta, että olisimme saaneet sinne enemmän vastauksia.

Haastattelut olivat antoisia, yhteinen näkemysemme oli, että saimme luotua haastatteluihin sellaiset puitteet, että vanhemmat pystyivät vapautuneesti ja avoimesti kertomaan asioista avoimien lapsiperhepalveluiden tiimoilta. Vastaukset olivat monipuolisia ja laajoja. Haastateltavat olivat motivoituneita ja innokkaita kertomaan asioista. Yhdessäkään haastattelussa ei erityisemmin tarvinnut kannustaa haastateltavia, vaan he olivat itse hyvin oma-aloitteisia ja aktiivisia vastailemaan ja kertomaan omia kokemuksiaan ja näkemyksiään. Heillä oli paljon konkreettisia esimerkkejä. Oli hienoa nähdä, että vanhemmat toivat esiin paljon omia kokemuksiaan ja eivät arastelleet tuoda esiin kehityskohtia avoimissa lapsiperhepalveluissa. Nykyvanhemmista on myös nähtävissä se, että he ovat avoimempia kaikenlaisille tukipalveluille.

4.1 Tutkimusmenetelmä ja kohderyhmä

Käytimme tutkimuksessamme kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Laadullinen tutkimus on yksi tieteellisen tutkimuksen menetelmistä, jossa tavoitteena on ymmärtää tutkittavan kohteen merkityksiä, ominaisuuksia sekä laatua kokonaisvaltaisella tavalla. (Jyväskylän yliopisto, 2015.)

Kari Kiviniemen mukaan laadullisen tutkimuksen voi määritellä prosessiksi. Laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruun välineenä toimii tutkija itse voi aineistoon liittyvien näkökulmien ja tulkintojen katsoa kehittyvän tutkijan tietoisuudessa vähitellen tutkimusprosessin edetessä. (Raine Valli 2018, 73.)

Kohderyhmämme ovat kuopiolaiset lapsiperheet, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. Kävimme esittelemässä opinnäytetyömme aiheen Kuopion Perheentalolla sekä teimme esitteen, joka julkaistiin suomeksi ja englanniksi.

Esite oli Kuopion Perheentalon Facebook-sivuilla ja Kuopion Perheentalon informaatioseinällä. Sovimme kaikki haastattelut Kuopion Perheentalolla kasvotusten vanhempien kanssa. Haastattelimme yhteensä 10 kuopiolaista vanhempaa, joista kaikki olivat naisia. Haastateltavat olivat aktiivisia Kuopion Perheentalon palveluiden käyttäjiä ja heillä kaikilla oli alle kouluikäisiä lapsia.

4.2 Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Teemahaastattelun idea on kaikessa yksinkertaisuudessaan saada tietoa, mitä haastateltava asioista ajattelee. (Raine Valli 2018, 27.) Tutkimuksemme tavoitteena oli kuvata Kuopion lapsiperhepalvelujen käyttäjien kokemuksia lapsiperhepalveluista sekä saada heiltä tietoa, kuinka palveluja tulisi heidän mielestään kehittää. Valitsimme aineistonkeruumenetelmäksemme teemahaastattelun, koska halusimme kysyä perhepalvelujen käyttäjiltä itseltään heidän kokemuksistaan ja kehitysideoistaan.

Teemahaastattelu etenee etukäteen valittujen teemojen varassa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87.)

Teemahaastattelu rakentui kahden keskeisen teeman varaan. Teemat tulivat esille haastattelujen vastauksissa. Teemahaastattelun etuna on se, että kysymyksiä voi tarkentaa ja syventää haastattelun aikana. (Tuomi & Hirsjärvi 2018, 87-88.) Haastattelut olivatkin erittäin vuorovaikutuksellisia ja teemahaastattelu mahdollisti sen, että haastatteluissa pystyttiin keskustelemaan lisää ja syvemmin siitä, mitä haastateltava itse toi annetuista aiheista esille.

Nauhoitimme haastattelut puhelimella. Haastattelut kestivät 20-45 minuuttia. Olimme varanneet jokaiselle haastattelulle maksimissaan aikaa 60 minuuttia. Jokainen meistä litteroi oman haastattelunsa tietokoneelle. Nauhoitettua aineistoa kertyi 2 tuntia ja 32 minuuttia. Litteroitua aineistoa syn-

tyi yhteensä 34 sivua. Kävimme aineiston läpi ja jaoimme tulokset teemoittain. Teemoittain pystyimme näkemään vastausten samankaltaisuuden ja käsittelemään asioita aihepiireittäin.

Pidimme haastattelut Kuopion Perheentalon tiloissa, Kuopion keskustassa. Tila oli välillä haastava, sillä kauppakeskus Apajan äänet ja viereisten liiketilojen äänet kuuluivat siihen selkeästi. Paikalla haastattelujen aikaan oli haastattelija, vanhempi sekä lapset. Joillakin vanhemmilla oli lapsi mukana, joillakin ei. Tarjosimme lastenhoitoapua haastattelujen ajaksi. Suurin osa vanhemmista halusi lapsen mukaan haastattelutilaan. Lasta varten oli leluja ja syötävää. Muutama vanhempi tuli haastatteluun kokonaan ilman lasta. Haastatteluissa ei ollut mukana yhtään pariskuntaa. Kaikki haastatteltavat olivat naisia. Ensimmäinen haastattelu oli ryhmähaastattelu, jossa oli mukana kahden eri perheen äidit. Tämä oli sen verran haastavaa, että rajasimme seuraavat haastattelut yksilöhaastatteluiksi.

Haastattelutilanteessa pystyimme kysymään tarkentavia kysymyksiä haastateltavalta sekä kysymysten järjestystä pystyi vaihtamaan tilanteen mukaan. Haastateltavat pystyivät tuomaan mahdollisimman vapaasti itsestään ja perheestään asioita. Haastattelussa pystyimme myös palaamaan kysymyksiin ja haastattelu oli enemmänkin keskustelunomaista ja vuorovaikutuksellista. Haastattelut nauhoitettiin ja niissä käytettiin ennakkoon miettimiämme kysymyksiä.

Teemahaastattelussa ollaan vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa, joka mahdollistaa tiedonhankintaa haastattelun aikana. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 34.) Teemahaastattelun hyviä puolia on haastateltavan subjektiivisuus, sillä haastateltavalla on mahdollisuus tuoda hänelle tärkeitä asioita esille mahdollisimman vapaasti. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 35.) Tutkimuksessamme halusimme kerätä haastateltavien omia kokemuksia, mielipiteitä sekä kehitysehdotuksia.

Hirsjärvi ja Hurme kuvaavat myös teemahaastattelun haittapuolia. Teemahaastattelua tekevä haastattelija tarvitsee kokemusta ja taitoa, jota meillä ei vielä haastattelusta ole. Teemahaastattelu vie paljon aikaa ja erityisesti haastattelun purkaminen, litterointi on pitkäkestoinen projekti. Jaoin haastattelut tasapuolisesti kolmeen osaan ja jokainen meistä litteroi oman haastattelunsa. Haastateltava saattaa myös vastata sosiaalisesti suotavalla tavalla, joten haastattelussa voi tulla virheitä. Haastateltava ei uskalla sanoa oikeaa omaa mielipidettään. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 35.)

4.3 Aineiston analyysi

Analysoimme tutkimusaineiston käyttämällä aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi mahdollistaa haastattelun analysoinnin objektiivisesti ja systemaattisesti. Sisällönanalyysillä pyritään saamaan sanallinen, selkeä ja tiivis kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.) Aineistolähtöinen sisällönanalyysi on Tuomen ja Sarajärven (2018, 122) mukaan kolmivaiheinen prosessi, joka koostuu aineiston pelkistämisestä, ryhmittelystä sekä teoreettisten käsitteiden

luomisesta. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin ensimmäisessä vaiheessa aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennaiset asiat pois. Toisessa vaiheessa aineisto ryhmitellään, eli aineistosta etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia. Niistä muodostuvia alaluokkia nimetään sisältöä kuvaavilla käsitteillä. Lopuksi aineisto käsitteellistetään eli aineistosta muodostetaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124-125.)

Aineiston teemoittelu tarkoittaa aineiston ryhmittelyä ja pilkkomista erilaisten aihepiirien mukaisesti. Teemoittelun avulla on mahdollista vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä aineistoissa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105-106.) Käytimme aineiston keräämiseen teemahaastattelua, joten haastattelun teemat muodostivat itsessään jäsenyyksen aineistoon.

Ennen analyysin tekemistä litteroimme kaikki haastattelut. Litterointi tarkoittaa haastattelussa käydyn dialogin sanasanaista puhtaaksikirjoittamista (Hirsjärvi & Hurme, 2014, 138.) Tulostimme litteroidut haastattelut paperille ja rupesimme tekemään kirjallisessa muodossa olevasta aineistosta analyysia. Alleviivasimme värikynillä olennaiset asiat aineistosta. Koska käytimme teemahaastattelua, oli aineisto jo valmiina teemoina. Pyrimme kokoamaan aineistosta kaiken oleellisen tiedon. Tämän jälkeen lähdimme purkamaan aineistoa yksi teema kerrallaan. Pyrimme etsimään aineistosta yhteisiä ja eroavia piirteitä. Hyvin nopeasti löysimme paljon yhtäläisyyksiä ja toistuvuutta haastattelumateriaaleista. Selvät perusteemat olivat huomattavissa ja niiden ohella tietysti paljon henkilökohtaisia eroavaisuuksia ja mielipiteitä haastateltavien välillä. Vanhemmilla oli esimerkiksi erilaisia elämäntilanteita ja eri ikäisiä lapsia, jotka vaikuttivat mielipiteisiin ja palveluntarpeeseen. Myös näkemykset tietysti erosivat paljon lähtökohdista riippuen. Osa oli muuttanut ulkopaikkakunnalta ja heillä oli jopa vertailupintaa sitä kautta.

Analysoimme tutkimusaineiston käyttämällä aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi mahdollistaa haastattelun analysoinnin objektiivisesti ja systemaattisesti. Sisällönanalyysillä pyritään saamaan sanallinen, selkeä ja tiivis kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.) Aineistolähtöinen sisällönanalyysi on Tuomen ja Sarajärven (2018, 122) mukaan kolmivaiheinen prosessi, joka koostuu aineiston pelkistämisestä, ryhmittelystä sekä teoreettisten käsitteiden luomisesta. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin ensimmäisessä vaiheessa aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennaiset asiat pois. Toisessa vaiheessa aineisto ryhmitellään, eli aineistosta etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia. Niistä muodostuvia alaluokkia nimetään sisältöä kuvaavilla käsitteillä. Lopuksi aineisto käsitteellistetään eli aineistosta muodostetaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124-125.)

Haastattelujen määrä oli riittävä, sillä aineisto alkoi toistamaan itseään jo neljän haastattelun jälkeen. Kun haastattelussa samat teemat nousevat esille, puhutaan aineiston saturaatiosta eli kyläntymisestä. Saturaatiota voidaan pitää merkinä riittävästä haastattelujen määrästä. Kun uudet

haastattelut eivät anna mitään olennaista uutta tietoa, sitä kutsutaan aineiston kylläntymiseksi, saturaatioksi. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 60.)

Tulostimme litteroidut haastattelut ja lajittelimme kysymykset ja vastaukset aiheittain. Käydessämme läpi aineistoa, haastateltavien vastauksista nousi esille kaksi pääteemaa, jonka alle laitoimme alaluokituksia. Pääteemat olivat kokemukset ja kehittäminen. Alaluokkia olivat palveluiden käyttäminen, vertaistuen merkitys, tärkeät asiat palveluissa, palveluiden kehittäminen sekä palveluiden hyvät ja huonot puolet.

4.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Laadullisessa tutkimuksessa tulee ottaa huomioon havaintojen puolueettomuus ja luotettavuus. Puolueettomuus nousee esille esimerkiksi siinä, että pyritäänkö ymmärtämään ja kuulemaan tiedonantajaa itsenään, vai suodattuuko tieto tutkijan oman näkemyksen läpi. Vaikuttaako joku haastattelun taustatekijöistä havainnointiin. Taustatekijöitä voivat olla, esimerkiksi virka-asema, poliittinen asenne, uskonto, ikä, sukupuoli ja kansalaisuus (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160.) Meillä ei ollut haastateltavista oletuksia eikä ennakoasenteita, joten suhtautumisemme haastateltaviin oli objektiivista. Koska laadullisessa tutkimuksessa kuitenkin myönnetään, että tutkija on tutkimusasetelman tulkitsejä ja luoja ei subjektiivisuutta voida sulkea täysin pois. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160.)

Tuomen ja Sarajärven (2018, 162-163) mukaan luotettavuuden ja uskottavuuden lisäksi laadullista tutkimusta arvioidaan myös, siirrettävyydellä ja vakiintuneisuudella. Siirrettävyydellä tarkoitetaan, tutkimuskontekstin siirrettävyyttä ulkopuoliseen vastaavaan kontekstiin. Eli sitä, että tutkimustieto on raportoitu niin, että sitä voidaan käyttää jatkossa muissakin vastaavissa tutkimuksissa helposti. Vakiintuneisuudella taas tarkoitetaan sitä, että tutkijan tekemät ratkaisut esitetään niin, että ulkopuolinen lukija pystyy arvioimaan tutkijan päättelyä. Olemme raportoineet tutkimuksen etenemistä mahdollisimman selkeästi, jotta lukija pystyy seuraamaan tekemiämme tulkintoja ja arvioimaan niitä. Tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta.

Heti tutkimuksen alussa päätettiin, että siitä tehdään anonymi. Tutkimukseen osallistujaa tulee informoida hyvin tutkimuksesta, mutta lisäksi tulee taata, että tutkittavan anonymiteetti säilyy koko tutkimuksen ajan (Leino-Kilpi & Välimäki 2014). Materiaaleissa kerrottiin haastattelun ja tutkimuksen olevan täysin anonymi ja se vielä varmistettiin kaikille haastattelu materiaalissa sekä vielä erikseen kertomalla. Haastateltava sai keskeyttää haastattelun, milloin vain haluaisi ja tutkimuksen tekijöihin sai olla yhteydessä alusta asti, jos jokin asia tuli mieleen tai jos tuli niin sanotusti katu-
mapäälle.

Tutkimus perustui täyteen vapaaehtoisuuteen. Haastateltavat vanhemmat olivat tietoisia koko tutkimuksen ajan, miten haastattelu etenee. Kenenkään haastateltavan kohdalla ei ilmennyt minkäänlaisia ongelmia anonyymiyden tai itse haastattelun osalta. Kaikkea haastattelu ja tutkimusmateriaalia käsiteltiin erittäin huolellisesti ja se oli luottamuksellista. Haastattelut myös pidettiin yleisen tason asioissa, ja ei siis menty henkilökohtaisuuksiin. Pidettiin huoli siitä, että haastattelut pysyivät kontekstissa.

Tutkimukselle tehtiin suunnitelma, aikataulu ja kaikki tarvittavat materiaalit raportoitiin. Tutkimus olisi mahdollista tehdä uudelleen samalla tavalla sen tarkan taltioinnin pohjalta. Tutkimusta oli tekemässä kolme tekijää, joten aineistoa käytiin läpi useamman ihmisen voimin. Tutkimussuunnitelman tekeminen on erittäin iso osa tutkimusprosessia. Siihen kuuluvat toteuttamiseen liittyvät perusratkaisut. Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus tulee pohtia jo varhaisessa vaiheessa, kun suunnitelmaa tehdään. Mitä tutkitaan, miksi ja miten? Kaikki kerätty aineisto litteroidaan, ja pyrkimys on se, että mahdollisimman tarkasti säilytetään se mitä on alun perin sanottu ja, jopa miten on sanottu. Näin vaalitaan mahdollisimman tarkasti todellisuudessa pysymistä. Pidimmekin huolen, että haastattelija litteroi aina itse oman haastattelunsa, joten se säilyi mahdollisimman alkuperäisenä. (Kylmä & Juvakka 2012.)

Laadullisen tutkimuksen yleisinä luotettavuuskriteereinä käytetään mm. seuraavanlaisia tekijöitä. Vahvistettavuus, arvioitavuus, ristiriidattomuus ja luotettavuus. (Kananen s 151, 2014). Vahvistettavuudella tarkoitetaan laadullisessa tutkimuksessa sitä, että sekä tutkija että tutkittava vahvistavat tutkittavan aineiston. (Kananen 2014, 151-152.) Tutkijan kannalta tilanne on hyvä ja ongelmaton, jos tutkittava vahvistaa tutkijan tekemän kuvauksen ja tulkinnan oikeaksi. Jos taas näin ei käy, voi tutkimuksessa syntyä ongelmakohtia. Tutkijan on muistettava, että hän on aina tutkittavan ehdoilla ja ratkaisua on kunnioitettava. (Kananen 2014, 152.) Vahvistettavuus tarkoittaa myös sitä, että tutkimustietoa kerätään eri lähteistä ja näin saadaan vahvistettua tutkimuksen tulkintaa. Yksinkertaisin luotettavuuden keino onkin juuri monilähteisyys. (Kananen 2014, 152.)

Arvioitavuudella voidaan lisätä tutkimuksen luotettavuutta, riittävä dokumentaatio on isossa roolissa. Sillä voidaan varmistaa lukijalle "tutkimuspolku". Eli kun kaikki tieto on dokumentoitu mahdollisimman hyvin, se lisää tutkimuksen arvioitavuutta sekä luotettavuutta. (Kananen 2014, 152.) Alkuperäisen aineiston säilyttäminen on myös tärkeää, jotta tulosten luotettavuus sekä aitous voidaan todentaa. (Kananen 2014, 152.)

Ristiriidattomuus (sisäinen validiteetti), samasta materiaalista voidaan tehdä helposti useita eri päätelmiä. Joten on erittäin tärkeää, että kaikki tutkimusta tehneet tulevat samaan johtopäätökseen kirjoittajan kanssa. Tällainen tilanne lisää tutkimuksen luotettavuutta ja kyseessä on tulkinnan ristiriidattomuus. Täysin ristiriidaton tutkimus on haastava toteuttaa, varsinkin teemahaastattelun

muodossa, jossa haastatellaan useita ihmisiä ja he kaikki ajattelevat omalla tavallaan. (Kananen 2014, 153.)

Luotettavuus muodostuu näiden kaikkien kohtien summana ja sitä voidaan vahvistaa huolehtimalla, että jokainen osa-alue tehdään mahdollisimman tarkasti ja hyvin. Yksi erittäin hyvä keino, on todentaa tutkimuksen luotettavuutta käyttämällä saturaatiota. Saturaatiolla tarkoitetaan tilannetta, jossa tutkimustulokset alkavat toistua. Eli esimerkiksi haastattelussa, samat teemat ja asiat alkavat tullemaan uudestaan ja uudestaan. (Kananen 2014, 153.)

5 TUTKIMUSTULOKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tutkia kuopiolaisten vanhempien kokemuksia avoimista lapsiperhepalveluista. Saimme haastattelujen avulla laajasti tietoa vanhempien kokemuksista ja kehitysehdotuksista koskien avoimia lapsiperhepalveluita.

Haastattelulomakeessa oli 16 kysymystä, joiden avulla kartoitimme kokemuksia ja kehitysideoita. Tässä luvussa esittelemme tulokset tutkimuskysymyksiimme. Kaikki haastateltavat olivat äitejä, joilla oli alle kouluikäisiä lapsia. Jokainen haastateltava kertoi käyttäneensä perheentalon palveluita.

5.1 Avoimien lapsiperhepalveluiden käyttö

Haastateltavat kertoivat käyttävänsä monipuolisesti avoimia lapsiperhepalveluita. Esimerkiksi Kuopion Perheentaloa, avoimia päiväkoteja, erilaisia kerhoja, seurakunnan palveluita sekä ensikotiyhdistyksen palveluja. Yhdistävä tekijä haastateltavilla oli, että kaikki heistä käyttivät Kuopion Perheentalon palveluita. Osa kävi Kuopion Perheentalolla viikoittain ja osa harvemmin. Esimerkiksi eräs haastateltavista kertoi käyneensä Kuopion Perheentalolla 5-10 kertaa huhti-marraskuun välillä muutettuaan Kuopioon.

Perheentalolla olen käynyt ja seurakunnan vauva- ja perhekerhossa. Ensikodin palveluissa myös, perhekahvila perjantaisin ja odottavien olohuone mikä oli ihan mahtava juttu. (H2)

Kuopion alueen palveluiden määrään oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä. Eräs haastateltavista kertoi, että esimerkiksi erilaisia kerhoja olevan paljon.

5.2 Kokemukset avoimista lapsiperhepalveluista

Kaikkien haastateltavien kokemukset avoimista lapsiperhepalveluista olivat enemmän positiivisia kuin negatiivisia. Haastateltavat kuvailivat avoimet lapsiperhepalvelut arkea helpottaviksi ja sisältöä tuottaviksi. Haastatteluissa nousi tärkeäksi vertaistuki, tervetullut olo palveluihin sekä palveluiden käytettävyyden helppous.

Haastateltavien elämän tilanteet olivat vaihtelevia, heillä oli alle kouluikäisiä lapsia ja erilaiset sosiaaliset piirit toisiinsa verrattuna. Osa haastateltavista oli nimittäin juuri muuttanut Kuopioon ja sosiaaliset piirit rajoittuivat Kuopion Perheentalolla tavattuihin vanhempiin. Osa haastateltavista ker-

toi, että heillä ei ole ystäväpiirissä muita lapsiperheitä ja avoimien palveluiden kautta pääsee tapaamaan muita perheitä.

Apua esimerkiksi selviytymisestä vauva-arjessa, koska se on musta vaikein aika olla näitten pienten lasten kanssa. Seura tekee ihmeitä, saa hyviä ystäviä ja kontakteja tulevaisuuteen. (H5)

Kuopion Perheentalon eräs tärkeimmistä asioista oli vertaistuki. Kuopion Perheentalolla vanhemmat tapaavat paljon samassa elämäntilanteessa olevia. Eräs haastateltavista kertoi, että on tärkeää saada juttukaveria ja ei tarvitse olla ”neljän seinän sisässä” itsekseen. Haastateltava kertoi, että hänen lapsensa on sellaisessa iässä, että haastateltava ei voi tehdä mitään rauhassa itsekseen. Kuopion Perheentalolla on mahdollisuus saada itselleen ja lapselle sisältöä päivään ja hieman omaa aikaa.

5.3 Ilmapiirin vaikutus avoimissa lapsiperhepalveluissa

Avoimien lapsiperhepalveluiden ilmapiiri ja työntekijöiden asenne olivat tärkeässä roolissa ensikoh- taamisessa. Osalla haastateltavista oli myös negatiivisia kokemuksia avoimista lapsiperhepalveluis- ta.

Tärkein on tervetullut kokemus. Jos meitä ei vaikka tervehditä. Nään, että työntekijöillä on esimerkiksi hyvää tahtoo mutta jos mun täytyy esittäytyä niin sit tulee semmone nihkee olo että ei jaksa. (H2)

Haastateltava kuvaili, että ei jaksa käyttää aikaa ja energiaa sellaisiin palveluihin, joissa ei ole ter- vetullut olo. Jokainen haastateltava kertoi pitävänsä ilmapiiriä tärkeänä tekijänä.

Me ei käydä niissä palveluissa tai paikoissa jossa on hyvää tahtoo mutta ei tu- le sellanen olo, että meistä ilotaan. (H1)

Aitous palvelun ilmapiirissä näkyy työntekijöistä ja vaikuttaa palvelun valintaan suuresti. Monet haastateltavista kertoivat elävänsä väsyttävää pienlapsiarkea, jolloin palveluihin meneminen tulisi olla mahdollisimman matalalla kynnyksellä.

5.4 Avoimien lapsiperhepalveluiden kehittäminen

Yksi kysymyksemme haastattelussa oli, että kuinka avoimia lapsiperhepalveluita tulisi haastatelta- vien mielestä kehittää ja mitä kehitysideoita heillä olisi. Kehitysideoista suurimpina nousivat esiin Kuopion Perheentalon tilojen puutteellisuus sekä vanhemmille tarkoitettuja monipuolisempia kes-

kusteluryhmiä. Eräs haastateltavista kertoi, että kaipaisi aitoa vertaistukea siitä kuinka rankkaa vanhemmuus psyykkisesti on. Haastateltava kertoo, että kaipaa enemmän syvällisiä keskusteluja, kuin ”mites teillä nukutaan” keskustelua. Eräs haastateltavista kertoi hakeutuvansa Kuopion Perheentalolle ainoastaan silloin, kun Kuopion Perheentalolla on ”jotain tiettyä minulle”. Haastateltava sanoi, ettei tule Kuopion Perheentalolle pelkästään avoimen leikkitoiminnan takia, vaan kaipaisi esimerkiksi ryhmätoimintaa.

”Otettaisiin äitiyteen liittyvät fyysiset teemat puheeksi, raskauteen ja synnytykseen liittyvät muutokset” (H2)

Työntekijöillä tulisi olla aikaa jutella ja keskustella vaikeistakin asioista asiakkaiden/kävijöiden kanssa kanssa.

Tiedottaminen on niinku se suurin osa siinä. Ja kyllä niinkun ajattelee kaupungin palveluita, niin palveluohjaus niinkun perheentalolla ois varmasti niinku mikä vetää ihmisiä ja se, että sieltä pystyy saamaan tietoo eri lapsiperheiden palveluista (H5)

Ehdottomasti Kuopion kaupungin sivuilla, netissä, neuvoloissa, kouluissa, mistä tavottaa perheet, vanhemmat elikä tuota ihan perinteisesti tämmösiltä ilmoitustauluilta ja sieltä netistä, se on ihan ehoton (H1).

Tiedotus on yksi avaintekijöistä avoimien lapsiperhepalveluiden piiriin löytämisessä. Useassa haastattelussa toivottiin selkeämpää tiedottamista avoimista lapsiperhepalveluista. Kuopion Perheentalon löytäminen koettiin haastavaksi ja osa haastateltavista oli löytänyt Kuopion Perheentalon sattumalta. Kuopion Perheentalon mainostus internetissä koettiin vaikuttavimmaksi tiedotusväyläksi.

5.5 Tulosten yhteenveto

Kuopion kaupungin alueella on monipuolisesti avoimia lapsiperhepalveluita, esimerkiksi: Kuopion Perheentalo, avoimet päiväkodit, ensikotiyhdistys, erilaiset kerhot sekä seurakunnan palvelut. Kuopion Perheentalon palveluita käytettiin edellemainitusta eniten. Suurin osa haastateltavista käyttää palveluita viikoittain. Kuopion alueen palveluiden määrään oltiin tyytyväisiä. Perheet kokivat hyötyvänsä avoimista lapsiperhepalveluista. Haastattelussa tärkeiksi asioiksi nousivat vertaistuki sekä sosiaaliset suhteet. Kannustavalla ja positiivisella ilmapiirillä oli haastateltavien mukaan tärkeä vaikutus, siihen että kiinnostaako haastateltavien tulla palveluiden piiriin. Avoimilta lapsiperhepalve-

luilta kaivattiin aitoa vertaistukea, erimerkiksi keskustelua vanhemmuuden haastavuudesta. Haastateltavat toivoivat, että olisi aikaa jutella työntekijöiden kanssa. Haastateltavat kokivat tiedotuksen olevan osittain puutteellista ja siihen toivottiin parannusta. Ehdotuksena nousi esille esimerkiksi jonkinlainen yhteenveto tai palveluiden tiedotuksen nivonta.

Opinnäytetyön merkitys yhteiskunnalle tässä vaiheessa on vielä näkyvyyden kannalta pieni. Kuitenkin, jos tutkimustamme käytetään tulevaisuudessa pohjana Kuopion seudun avointen lapsiperhepalveluiden kehittämiseksi, sen merkitys nousee uuteen arvoon. Huomiota tulisi kiinnittää avointen lapsiperhepalveluiden tiedottamiseen, jotta palveluiden saavutettavuus ja saatavuus kohtaisivat perheet. Avointen lapsiperhepalveluiden saavutettavuuden ja saatavuuden jälkeen tulisikin kiinnittää huomiota palveluiden sisältöön, jotta ne vastaisivat käyttäjien tarpeita.

Sosiaalialalla on tärkeää tuoda esille tuoreita näkemyksiä. Olemme haastattelujen avulla saaneet tuoretta tietoa avoimien lapsiperhepalveluiden käytöstä. Tutkimustulosten avulla pyritään luomaan uusia, merkittävämpiä ja kestävämpiä toimintamalleja avoimiin lapsiperhepalveluihin. Avointen lapsiperhepalveluiden kehittämistyön tarkoituksena on tukea vanhempien jaksamista, vahvistaa ja tarjota tukea kasvatustehtävässä sekä tukea lasten kasvua, kehitystä ja oppimista. Myös aiemmissa tutkimuksissa (ks. Heinström 2018.) on todennut, että rakenteellisesti kaikkien saavutettavissa olevat maksuttomat palvelut tukevat vanhempien jaksamista ja mahdollistavat osaamisen ja tietämyksen vahvistumista.

Toimeksiantajamme Kuopion Perheentalo hyötyy opinnäytetyöstämme saamalla suoraa näkyvyyttä, uusia näkökulmia sekä ideoita heidän toimintaansa. Samalla Kuopion Perheentalolla käyvät vanhemmat saivat olla mukana opinnäytetyömme laadullisessa tutkimuksessa teemahaastattelun keinoin ja pääsevät mukaan vaikuttamaan omien näkökulmiensa avulla. Samalla he saivat keskustella ja käydä monenlaisia itselleen tärkeitä asioita läpi. Monelle haastateltavalle haastattelu oli merkittävä kokemus ja he saivat samalla tärkeää tietoa avoimista lapsiperhepalveluista Kuopiossa.

Ammatillisesti opinnäytetyön tekeminen oli mielenkiintoinen, mutta haastava projekti. Saimme todella kattavasti tietoa avoimista lapsiperhepalveluista sekä yleisesti sosiaalialan käytännöistä. Opinnäytetyön tekemisprosessi oli meille kaikille uusi, kävimme sen yhdessä läpi alusta loppuun. Sosionomin tutkinto-ohjelmaan kuuluu oppia tuntemaan erilaisia hyvinvointipalveluita, kehittää erilaisia osallistavia tukimuotoja eri väestöryhmille. Toimimaan lasten ja perheiden kanssa ja tukea heitä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä erilaisissa arjen haasteissa. Pääsimme toteuttamaan juuri näitä asioita opinnäytetyömme laadullisessa tutkimuksessa. Kokonaisuus tuki kehitystämme matkalla sosionomiksi. Saimme myös suoraan näkökulmia asiakastyöhön ja moniammatilliseen työskentelyyn. (Savonia AMK, 2019.)

Tutkimustyön tekeminen oli kaikille meille uusi kokemus. Aikataulutus, sisältö, rakenne ja muut tutkimukseen liittyvät asiat oli opeteltava tutkimustyötä tehdessä. Saimme kuitenkin hyviä vinkkejä opettajalta, ystävillemme sekä muiden opinnäytetöitä tarkastelemalla. Käytimme tutkimusta tehdessämme mielestämme laajasti erilaisia lähdemateriaaleja, kuten kirjallisuus-, internetlähteitä, opinnäytetöitä, tutkimuksia, haastatteluja sekä kuvia ja taulukoita. Olimme omasta mielestämme tarpeeksi kriittisiä lähteiden suhteen, jotta ne vastaisivat todellisuutta ja olisivat eettisesti kestäviä. Aikataulujen yhteensovittaminen ja työnjako toivat tutkimukseen haastetta, sillä olimme kaikki kokopäiväisesti työelämässä. Saimme kuitenkin sovittua tutkimukseen liittyvistä asioista hyvin viestitelmällä ja jakamalla sitä kautta tutkimuksen tekemiseen liittyvistä vaiheista. Yhteistyömme tutkimuksen tekemisessä oli luontevaa ja koimme ryhmätyöskentelyn rikkautena, joka tarjosi paljon erilaisia näkemyksiä ja toimi voimavarana. Jaoimme aina väliajoin viimeisimmän version tutkimustyöstämme sähköpostin kautta toisillemme ja työstimme sitä kukin omilla tahoillamme eteenpäin. Sovimme aina, kuka tekee mitäkin ja näin saimme tutkimustyön etenemään aikataulussa. Suunnitelimme valmistumisajankohdaksi kevään 2019, mutta työn eteneminen aikataulussa ei onnistunut työkiireiden takia. Teimme uuden suunnitelman ohjaajan avustuksella ja sovimme elokuun lopun tutkimuksen lopulliseksi palautusajankohdaksi.

Menetelmiä saimme käytettyä mielestämme riittävästi tutkimuksen laajuuteen ja merkitykseen nähden. Teemahaastattelut olivat laajin menetelmä laadullisessa tutkimuksessamme. Haastattelut olivat hyvin toteutettuja ja puitteet Perheentalon puolesta olivat kunnossa. Olisimme tietysti voineet tehdä vieläkin laajemman otanteen. Koimme kuitenkin, että saturaatiota oli nähtävissä ja tutkimus tulokset alkoivat näkyä kyseiselläkin haastattelu määrällä hyvin. Saimme riittävästi aineistoa ja pystyimme toteuttamaan tutkimuksemme. Pääsimme tutkimuksessamme tavoitteeseen, jonka tarkoituksena oli tuottaa uutta ja arvokasta tietoa Kuopion alueen avoimien lapsiperhepalveluiden tarpeesta ja niiden kehittämisestä.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

BAR DY, Marjatta 2009. Artikke li. Hyvinvoinnin ulottuvuudet -perheen ja yhteiskunnan suhteissa. [Viitattu 2019-08-12.] Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80047/0e6f5676-9ccf-4490-8496-45c7b3acce5f.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=227>

HAKALA, Tiina 2016. Eettisyys laadullisessa tutkimuksessa -tutkijan näkökulma. Tampereen yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. [Viitattu 2019-05-09.] Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/100284/GRADU-1481615633.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

HARJU, Aaro 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry. Satakunnan painotuote.

HEINSTRÖM, Minna 2018. Progradu-tutkielma. Lapsiperheiden osallisuus matala kynnyksen avoimissa kohtaamispaikoissa. [Viitattu 2019-05-10.] Itä-Suomen yliopisto. Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20181428/urn_nbn_fi_uef-20181428.pdf

HIRSJÄRVI, Sirkka & HURME, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Gaudeamus.

HIRSJÄRVI, Sirkka & HURME, Helena. 2014. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Tallinna: Gaudeamus Oy.

HUKKANEN, Margit & PURSIAINEN, Heidi 2015. Opinnäytetyö. PERHEIDEN NÄKÖKULMIA VARHAISEN TUEN LAPSIPERHEPALVELUISTA. Kysely Kuopion alueen lapsiperheille osana Lapsiperheiden hyvinvoinnin tukimaasto ja – kartta-hanketta. [Viitattu 2019-05-10.] Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/104260/Hukkanen_Margit-Pursiainen_Heidi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

JUDIN, Johanna 2015. Opinnäytetyö. ”YKSI VALOPILKKU VIIKOSSA” Vanhempien kokemuksia avoimista varhaiskasvatuspalveluista Siilinjärvellä. [Viitattu 2019-05-10.] Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/93270/Judin_Johanna.pdf?sequence=1

JULKUNEN, Henna 2018. Kohtaamispaikkojen kehittämien Pohjois-Savossa. Pohjois-Savon Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma YHDESSÄ! [Viitattu 2019-03-04.] Saatavissa: <https://lapepirkanmaa.fi/wp-content/uploads/2018/02/Julkunen-Henna-Pohjois-Savo-kohtaamispaikka.pdf>

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO 2015. Laadullinen tutkimus. [Viitattu 2019-03-19.] Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimustrategiat/laadullinen-tutkimus>

JÄRVINEN, Ritva, LANKINEN Aila, TAAJAMO, Terhi, VEISTILÄ, Minna & VIROLAINEN, Arja 2012. Perheen parhaaksi: Perhetyön arkea. Porvoo. Bookwell Oy. [Viitattu 2019-03-04]

- KANANEN, Jorma, 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: miten kirjoitan kvalitiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä. Juvenes Print. [Viitattu 2019-07-14].
- KOIVISTO, Kaisa & NIEMISTÖ, Maija 2015. Opinnäytetyö. Seinäjoen lapsiperhepalvelut Mannerheimin Lastensuojeluliiton palveluiden käyttäjien kokemana. [Viitattu 2019-05-10.] Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/91549/Niemisto_Maija.pdf?sequence=1
- KOSKINEN, Seppo, LUNDQVIST, Annamaria & RISTILUOMA, Noora 2012. Terveys, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa 2011. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere. Suomen yliopistopaino. [Viitattu 2019-08-12.] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90832/Rap068_2012_netti.pdf
- KUOPION EV.LUT. SEURAKUNNAT. Perhekerhot. [Viitattu 2019-04-04.] Saatavissa: <https://www.kuopionseurakunnat.fi/kallaveden-seurakunta/lapset-ja-perheet/perhekerhot>
- KUOPION KAUPUNKI, 2017. Hyvinvointikertomus -kuopiolaisten hyvinvoinnin tila -vuosiraportti 2017. [Viitattu 2019-03-27.] Saatavissa: <https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7936942/Kuopion+hyvinvointikertomus+2017+kh+032018.pdf/6743fa66-6970-4ff2-ad81-86857b44af80>
- KUOPION KAUPUNKI. Avoin varhaiskasvatustoiminta. [Viitattu 2019-05-12.] Saatavissa: <https://peda.net/kuopio/varhaiskasvatus/leikkitoiminta/kerhotoiminta>
- KUOPION KAUPUNKI. Avoimet päiväkodit ja kerhot. [Viitattu 2019-03-03.] Saatavissa: <https://www.kuopio.fi/avoimet-paivakodit-ja-kerhot>
- KUOPION KAUPUNKI, 2018. Lapsiperhepalvelut. [Viitattu 2019-6-7.] Saatavissa: <https://www.kuopio.fi/tukea-lapsiperheille>
- KUOPION KAUPUNKI 2019. Kuopiolaisten hyvinvoinnin tila - hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2019 pitkä versio. [Viitattu 2019-07-12.] Saatavissa: <https://www.kuopio.fi/hyvinvointi>
- KUOPION PERHEENTALO, 2019. [Viitattu 2019-02-24.] Saatavissa: <https://www.kuopionperheentalo.fi/>
- KYLMÄ J. & JUVAKKA T. 2012. Laadullinen terveystutkimus. Edita Prima. Helsinki.
- LAMMI-TASKULA, Johanna, KARVONEN, Sakari & AHLSTRÖM, Salme, 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Yliopiston kirjapaino.
- LASTENSUOJELULAKI. L 2007/417. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2019-05-11]. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelu>
- LEEMAN, Lars & HÄMÄLÄINEN, Riitta-Maija, 2016. Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut. Pohdintaa käsitteiden sisällöstä. Terveiden- ja hyvinvoinnin laitos. Julkari. [Viitattu 2019-03-02.] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131350/YP1605_Leemann%26Hamalainen.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- LEEMAN, Lars & HÄMÄLÄINEN, Riitta-Maija, 2015. Matalan kynnyksen palvelut. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2019-02-25.] Saatavissa:

https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Matalan_Kynnyksen_Palvelut.pdf/97b1aef8-b8ca-4ec3-ac4c-b80d3e754cec

LEINO-KILPI H. & VÄLIMÄKI M. 2014. Etiikka hoitotyössä. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

MAAKUNTA- JA SOTEUUDISTUS. Lapsi- ja perhepalvelut uudistuvat. [Viitattu 2019-05-05.] Saatavissa: <https://alueuudistus.fi/lapsi-ja-perhepalvelut>

MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO, 2017. Tavataan perhekahvilassa! Esite. [Viitattu 2019-05-12.] Saatavissa: <https://dzmdrerwnq2zx.cloudfront.net/prod/2017/08/06191407/Perhekahvila-esite-2012-nettiin.pdf>

MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO, 2018. Perhekahvilat. [Viitattu 2019-03-03.] Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/toiminta-lapsiperheille/perhekahvilat/>

MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO, 2017. Vertaisryhmät. [Viitattu 2019-03-22.] Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/toiminta-lapsiperheille/vertaisryhmat/>

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ 2018. Pohjois-Savon perheille avoimia kohtaamispaikkoja ja omat työntekijät. [Viitattu 2019-07-12.] Saatavissa: https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1271139/pohjois-savon-perheille-avoimia-kohtaamispaikkoja-ja-omat-tyontekijat

PERHEENTALO 2016. Toimintakertomus 2016. [Viitattu 2019-05-04.] Saatavissa: http://www.perheentalo.fi/File/toimintakertomus_2016.pdf?721302

PERHEENTALO. Yhteistyötahot. [Viitattu 2019-05-05.] Saatavissa: <http://www.perheentalo.fi/fi/Yhteistyotahot.html>

RAUTIO, Susanna 2016. Neuvolan perhetyö vanhemmuuden varhaisena tukena ja yhteistyönä. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 550, Jyväskylä. [Viitattu 2019-04-17.] Saatavissa: https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/49289/978-951-39-6578-5_vaitos23042016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

RYTKÖNEN, Minna 2018. Muutosagentti, Lapri- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE). [Viitattu 2019-7-6.] Saatavissa: <https://www.lapepohjoissavo.fi/>

Savas. Savon Vammaisasuntosäätiö. Perheiden osallisuus. [Viitattu 2019-04-25.] Saatavissa: http://www.savas.fi/fi/kehittamistoiminta/kaikkien-perheiden-kohtaamispaikka/perheiden_osallisuus/

SAVONIA AMK, 2019. Sosionomin tutkintoohjelma. [Viitattu 2019-7-7.] Saatavissa: <https://portal.savonia.fi/amk/fi/hakijalle/amk-ja-yamk-tutkinnot/kevaan-yhteishaku/sosionomi-amk-paivatoteutus>

SOSIAALIHUOLTOLAKI 30.12.2014/1301. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2019-03-27.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ. Matalan kynnyksen palvelujen verkostoiminen – Perhekeskus-toimintamalli. [Viitattu 2019-04-04.] Saatavissa: <https://verkkojulkaisut.valtioneuvosto.fi/stm/zine/19/cover>

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ, 2014. Sosiaalihuoltolaki lisää matalan kynnyksen palveluja. [Viitattu 2019-04-22.] Saatavissa: https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/sosiaalihuoltolaki-lisaa-matalan-kynnyksen-palvelu-1

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ, 2018. Sosiaalipalvelut. [Viitatti 2019-7-7.] Saatavissa: <https://stm.fi/sosiaalipalvelut>

STENVALL, Jari & VIRTANEN, Petri 2012. Sosiaali- ja terveystalouden uudistaminen. Kehittämisen mallit, toimintatavat ja periaatteet. Helsinki. Tietosanomat Oy.

TILASTOKESKUS 2018. Lastensuojelun painopiste on kriiseissä, ei niiden ehkäisemisessä. Artikkelit. [Viitattu 2019-05-12.] Saatavissa: <http://www.tilastokeskus.fi/tietotrendit/artikkelit/2018/lastensuojelun-painopiste-on-kriiseissa-ei-niiden-ehkaisemisessa-1/>

TOIKKO, Timo 2012. Sosiaalipalveluiden kehityssuunnat. Tampere. Tampereen Yliopistopaino Oy.

TUOMI, Jouni & SARAJÄRVI, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki.

VALLI, Raine 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä. PS-kustannus.

VALLI, Raine 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu. Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä. PS-kustannus.

VARKAUDEN KAUPUNKI 2019. Varhaiskasvatus ja esiopetus. [Viitattu 2019-05-10.] Saatavissa: <https://peda.net/varkaus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatus/apr3>

VIRTANEN, Petri, SUONHEIMO, Maria, LAMMINMÄKI, Sara, AHONEN, Päivi & SUOKAS, Markku 2011. Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveystalouden kehittämiseen. Tekes. Helsinki. [Viitattu 2019-07-11.] Saatavissa: <https://www.businessfinland.fi/globalassets/julkaisut/matkaopas.pdf>

VUORENMAA, Maarit. Näkökulmia lasten, nuorten- ja vanhempien osallisuuteen. 2017. Terveystalouden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 2019-05-01.] Saatavissa: https://thl.fi/documents/605877/3554912/Näkökulmia+osallisuuteen_Vuorenmaa.pdf/b17cf8ec-0be6-4714-bdc8-ff64f41b559a

VUORENMAA, Maarit. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuden yhteydessä olevat tekijät. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. [Viitattu 2019-05-03.] Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98335/978-952-03-0019-7.pdf?sequence=1>

Tiedote – Opinnäytetyö avoimien lapsiperhepalveluiden saatavuudesta ja käytöstä Kuopiossa

Olemme kolme sosionomiopiskelijaa Savonia Ammattikorkeakoulusta (SS16KM). Teemme opinnäytetyömme yhteistyössä Perheentalon kanssa. Opinnäytetyömme aiheena on kartoittaa lapsiperheiden avopalveluiden käyttöä, kokemuksia ja tarvetta. Toteutamme opinnäytetyön haastattelun keinoin ja haastatteluista tulemme järjestämään Perheentalolla. Haastattelut nauhoitetaan (haastatteluun osallistutaan kuitenkin nimettömänä). Toivoisimme, että mahdollisimman moni Perheentalon kävijöistä osallistuisi ja näin ollen pystyisi vaikuttamaan avoimiin lapsiperhepalveluihin tulevaisuudessa! Haastattelun tulosten perusteella voidaan kartoittaa avoimia lapsiperhepalveluita ja mahdollisesti tuottaa palvelukäsikirjaa, jonka avulla voidaan kehittää lapsiperhepalveluita sekä niiden tavoitettavuutta. Avoimilla lapsiperhepalveluilla tarkoitetaan kaikille perheille suunnattuja palveluita, jotka ovat kaikille avoimia ja maksuttomia.

- Haastattelun ajaksi järjestetty lastenhoito!
- Haastattelun kesto noin 30-60min. Haastattelun aikana tarjolla kahvia/teetä ja pientä syötävää.
- Haastattelu nauhoitetaan, mutta mitään henkilötietoja (esim. nimi, ikä jne.) ei tallenneta.
- Haastattelukysymykset käsittelevät yleisellä tasolla avopalveluiden saatavuutta sekä kokemuksia ja toiveita palveluista
- Haastatteluun mahdollisuus vastata joko yksilöhaastattelussa tai nettilomakkeella paikan päällä Perheentalolla tai nettilomakkeella itsenäisesti kotoa käsin. "kyselyn Linkki".

Haastatteluajankohtia: 4.10 klo:

Haastatteluista voi sopia meidän kanssamme puhelimitse tai sähköpostilla myös muina ajankohtina!

Kaikki haastattelut tapahtuvat Perheentalon tiloissa (Kauppakeskus Apaja, Kauppakatu 45)

Yhteystiedot:

Juha Kortelainen - P. SALATTU - Sp. juha.kortelainen@edu.savonia.fi

Ella Kosklin-Puustinen - P. SALATTU-Sp. ella.kosklin-puustinen@edu.savonia.fi

Viljami Salo - P. SALATTU -Sp. viljami.salo@edu.savonia.fi

TERVETULO!

SAVONIA

Information

Thesis for Open Child Services availability and use in Kuopio

We are three Bachelor Of Social Services students from Savonia University of applied sciences (SS16KM). And we are making our thesis about exploring the use and need of open family services.

We are going to use interviews as our way to get more information about the use and need of the open family services. Interviews are going to be arranged in Finnish. That's because our thesis is in Finnish and it's just practical to do so. But we will have the form in English and you can answer by filling it. Getting to know the need and use of open family services will help us to improve open family services in future. Our goal is to make handbook about open family services and by that make it easier to everybody find and use these open family services.

- Childcare is possible if needed when filling the form at Perheentalo
- All the information gathered is anonymous (name, age etc)
- All the questions are in general
- Tea, coffee and small snacks included!

Schedule:

4.10 at clock:

You can fill the form in internet around the clock or come to fill it at Perheentalo at certain times!

Contact:

Juha Kortelainen - P. SALATTU - Email. juha.kortelainen@edu.savonia.fi

Ella Kosklin-Puustinen – P. SALATTU -Email. ella.kosklin-puustinen@edu.savonia.fi

Viljami Salo - P. SALATTU -Email. viljami.salo@edu.savonia.fi

Welcome!

Opinnäytetyön laadullisen tutkimuksen haastattelukysymykset:

1. Mitä avoimia lapsiperhepalveluita olet käyttänyt?
2. Kuinka usein?
3. Mistä olet saanut tietoa avoimista lapsiperhepalveluista?
4. Minkälaista apua avoimista lapsiperhepalveluista on ollut?
5. Minkälaisia avoimia lapsiperhepalveluita toivoisit lisää?
6. Minkälaisista avoimista lapsiperhepalveluista et ole kokenut hyötyneesi
7. Mistä kuulit avoimesta lapsiperhepalveluista?
8. Kuinka kauan olet käyttänyt avointa lapsiperhepalvelua?
9. Mitä avoin lapsiperhepalvelu on antanut perheellenne?
10. Millä tavalla avoimia lapsiperhepalveluita tulisi kehittää?
11. Millä tavalla avoimien lapsiperhepalveluiden saatavuutta/saavutettavuutta tulisi parantaa?
12. Millä tavalla avoimista lapsiperhepalveluista tulisi tiedottaa? Ja missä?
13. Missä avoimien lapsiperhepalveluiden tulisi sijaita, jotta ne tavoittaisivat perheen paremmin?
14. Milloin avoimien lapsiperhepalveluiden tulisi olla auki?
15. Minkälaisia aiheita/teemoja avoimiin lapsiperhepalveluihin toivoisit?
16. Mitkä asiat koet tärkeiksi avoimissa lapsiperhepalveluissa?